

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

В. о. завідувача кафедри,

д.е.н., професор

_____ **О.В. Добровольська**

“ _____ ” _____ **2020 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

Діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства та напрями його покращення

Виконав: студент за
освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та
страхування» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»
Шрамко В.А.

Керівник: проф. Добровольська О.В.

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді і спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступень магістр
Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Л.І. Катан

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студента

ШРАМКО ВІТАЛІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

- 1. Тема дипломної роботи** «Діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства та напрями його покращення»
керівник роботи Добровольська Олена Володимирівна, д.е.н., професор
затверджені наказом ДДАЕУ «13» жовтня 2020 р. № 2590
- 2. Строк подання студентом роботи** – 16 грудня 2020 року
- 3. Вихідні дані до роботи** Баланс господарства, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності за 2015-2019 рр., Закони України, інші нормативні інструктивні матеріали, праці видатних вчених, нормативна та економічно-фінансова література.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити)**
1. Теоретичні основи та методологія діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства. 2. Діагностика фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР». 3. Шляхи покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах фінансової нестабільності. Висновки і пропозиції.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
1. Динаміка середньорічної кількості працівників в рослинництві та тваринництві в ТОВ

«ІНВЕСТУКР», осіб. 2. Структура товарної продукції рослинництва в 2015 та 2019 роках, %.

3. Структура товарної продукції тваринництва в 2015 та 2019 роках, %.

4. Динаміка складу і структури товарної продукції ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках, %.

5. Динаміка рентабельності та норми прибутку ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках, %.

6. Динаміка співставного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках.

7. Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ІНВЕСТУКР».

8. Побудова лінійного тренду моделі виручки, тис. грн.

9. Графік залишків моделі дослідження.

10. Графік підбору моделі дослідження.

11. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках, тис. грн.

12. Поліноміальний трендовий аналіз дебіторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТУКР», тис. грн.

13. Лінійний трендовий аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТУКР», тис. грн.

14. Визначальні етапи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ІНВЕСТУКР»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 березня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи та методологія діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства	11.05. 2020	
2	Діагностика фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР»	31.08. 2020	
3	Шляхи покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах фінансової нестабільності	23.10.2020	
4	Висновки і пропозиції	20.11.2020	
5	Оформлення дипломної роботи	01.12.2020	

Студент В.А. Шрамко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи О.В. Добровольська
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства	8
1.2. Особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства	15
1.3. Методологія діагностики фінансового стану підприємства	19
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ІНВЕСТУКР»	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ІНВЕСТУКР»	28
2.2. Комплексна діагностика фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР»	40
2.3. Аналіз фінансової звітності за моделлю Дюпона	48
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	54
3.1. Оптимізаційна модель основних показників діагностики фінансового стану підприємства	54
3.2. Напрями покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства	60
3.3. Оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування	63
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	84

РЕФЕРАТ

Тема: «Діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства та напрями його покращення»

Магістерська робота: 83 стор., 17 таблиць, 14 рисунків, 82 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства та пошук напрямів його покращення.

Метою дипломної роботи стала розробка науково-обґрунтованих рекомендацій із покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

В ході роботи досліджено теоретико-методологічні основи діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах фінансової нестабільності та напрями його покращення.

АНОТАЦІЯ

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, СОБІВАРТІСТЬ, ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

АННОТАЦИЯ

ДИАГНОСТИКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ, ДОХОДЫ, РАСХОДЫ, СЕБЕСТОИМОСТЬ, ПРИБЫЛЬ, РЕНТАБЕЛЬНОСТЬ, ЛИКВИДНОСТЬ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ

SUMMARY

FINANCIAL DIAGNOSTICS, INCOME, EXPENDITURE, COST, PROFIT, PROFITABILITY, LIQUIDITY, FINANCIAL STABILITY, PAYMENT CAPACITY

ВСТУП

Ринкові умови сьогодення по-новому ставлять питання щодо вимог здійснення діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства, яка спрямована на безупинну адаптацію до зовнішніх умов господарювання, ведення діяльності в умовах жорсткої конкурентної боротьби, а також доцільне використання існуючих, постійно обмежених ресурсів. Вдале впровадження запланованих дій й одночасне виконання намічених підприємством цілей значною мірою залежать від вчасної, правдивої, достатньої забезпеченості інформацією керівництва підприємства.

Лєвова частка вітчизняних підприємств в Україні нині страждають від фінансових ускладнень, що викликані як зовнішніми загальнодержавними факторами (політичною нестабільністю, недосконалістю законодавчої бази, кризою неплатежів, спадом виробництва), так і внутрішніми (нераціональне витрачання коштів, відсутність маркетингу, недосконалість виробничого й фінансового менеджменту, невідповідність фінансових потоків). Комплекс всіх цих проблем спонукає до необхідності в постійній діагностиці фінансового стану підприємств задля припинення кризового розвитку, упередження банкрутства, створення захисного комплексу антикризового фінансового управління в залежності від розкритих факторів й інтенсивності їхнього тиску.

Усе це наголошує про актуальність даної теми. Також, значущість даного питання підіймається через необхідність виходу на ринки з конкурентоспроможною продукцією. А це ймовірно за умови інноваційного спрямування діяльності підприємства, яке вимагає, насамперед, підтвердження стійкого фінансового становища.

Дослідженням питань діагностики фінансово-економічного стану підприємства приділялася увага у статтях та монографіях вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як В.Г. Белоліпецький, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, О.Н. Волкова, Г.П. Герасименко, І.В. Дем'яненко, К.В. Ізмайлова,

В.В. Ковальов, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, Е.А. Маркар'ян, А.М. Поддєрьогін, В.М. Родіонова, Г.В. Савицька, М.А. Федотова, М.Г. Чумаченко та ін. Однак пропозиції вчених з приводу визначення "діагностика фінансового стану" зводяться здебільшого до визначення з врахуванням певних окремих елементів фінансового стану підприємства, що не в повній мірі його характеризують.

Віддаючи належне працям науковців, питання вдосконалення діагностики фінансового стану підприємства залишаються актуальними, потребують подальшої уваги, удосконалення теоретичних та практичних засад.

Метою дипломної роботи стала розробка науково-обґрунтованих рекомендацій із покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Виходячи з мети дипломної роботи були поставлені такі завдання:

- дослідити економічну сутність діагностики фінансового стану підприємства;
- вказати на особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства;
- дослідити методологію діагностики фінансового стану підприємства;
- охарактеризувати організаційно-економічний стан ТОВ «ІНВЕСТ УКР»;
- проаналізувати фінансовий стан ТОВ «ІНВЕСТ УКР»;
- провести аналіз фінансової звітності за моделлю Дюпона;
- оптимізувати обсяг дебіторської заборгованості сільськогосподарського підприємства та її рефінансування;
- оптимізувати основні показники діагностики фінансового стану підприємства;
- розробити напрями щодо покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Об'єктом дослідження є процес діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства та пошук напрямів його покращення.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати, що становлять наукову новизну та отримані у ході вирішення завдань, поставлених у роботі, полягають в наступному:

удосконалено:

- поняття діагностика фінансового стану - це загальний, повний та всебічний аналіз господарської діяльності, що включає взаємопов'язані фінансовий та управлінський аналізи з метою задоволення об'єктивних потреб підприємства під час діяльності в ринкових умовах;

отримали подальший розвиток:

- оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування;
- оптимізація основних показників діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Основні положення магістерської роботи та результати досліджень доповідались, обговорювались й одержали схвалення на конференціях та в статті монографії.

Під час написання дипломної роботи використовувались такі методи дослідження, як системний аналіз, групування, інформаційне моделювання, дослідження порівняння, конструктивний метод.

Інформаційною базою дослідження були нормативні та законодавчі акти України, праці вітчизняних та зарубіжних вчених та дані фінансової звітності підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства

Фінансова діяльність підприємства є підсистемою господарської діяльності та охоплює усі грошові взаємовідносини, що корелюють з виробництвом та збутом продукції, простим та розширеним відтворенням основних й оборотних активів, утворенням та витрачанням доходів.

Розбудова ринкової економіки в Україні, виникнення фінансових ринків, першочерговість фінансових ресурсів дійсно позитивно вплинули на розвиток такого значущого курсу аналітичної роботи, як діагностики фінансового стану підприємства.

За даними Вікіпедії «фінансовий аналіз (від грецької – розклад, розчленування) - це метод оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства. Як метод дослідження аналіз полягає в розчленуванні цілого на складові. Протилежне поняття - синтез (від грецької - з'єднання, складання) - це метод вивчення предмета в цілісності, єдності та взаємозв'язку його частин. Зв'язок «аналіз - синтез» притаманний будь-якому науковому дослідженню. Особливе значення він має в економічних дослідженнях як на макро-, так і на макрорівні» [19].

Метою діагностики фінансового стану є інформаційно забезпечувати ухвалення рішень, на підставі фактичних або прогнозних даних про фінансовий стан підприємства. Мається на увазі обробка порівняно невеликого об'єму ключових, найінформативніших альтернатив, які неупереджено, глибинно діагностують фінансовий стан підприємства (платоспроможність, фінансову стійкість, незалежність, рентабельність діяльності, імовірність банкрутства тощо).

На думку Білик М.П. «діагностика фінансового стану - це складова загального, повного, всебічного аналізу господарської діяльності, що охоплює два взаємопов'язаних розділи: аналізи фінансовий та управлінський. Такий розподіл досить умовний і відповідає розподілу бухгалтерського обліку на підприємстві на фінансовий та управлінський, що є об'єктивною потребою під час діяльності підприємства в ринкових умовах» [8].

Партин Г. О. переконаний, що «діагностика фінансового стану – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому. При проведенні оцінки фінансового стану підприємства слід вивчати значення отриманих в результаті аналізу фінансового стану показники, з точки зору відповідності їх фактичних значень нормативним для конкретного підприємства рівням, визначати фактори, що вплинули на величину показника в звітному періоді та здійснювати прогноз її величини на перспектив» [55].

Діагностику фінансового стану вважають часткою загального, всебічного аналізу господарської діяльності, яка включає два міцно взаємозалежні розділи: фінансовий аналіз та виробничого-управлінський аналіз.

Конкретизація аналізу в розрізі фінансового та управлінського покликана існуючим на практиці розділенням системи бухгалтерського обліку в градації підприємства на такі підвиди: фінансовий облік та управлінський облік. Вказане розподілення аналізу є, певним чином, умовним, через те, що внутрішній аналіз може досліджуватися як результатом і подальшим розвитком зовнішнього аналізу, так і у зворотному напрямі. Отже, ці два види аналізу підживлюються інформацією одне одного.

Зауважимо, що діагностика фінансового стану спирається на дані виключно бухгалтерської звітності та отримує статус зовнішнього аналізу, себто аналізу, який можна провести поза межами підприємства його допитливими бенефіціарами, власниками, державними органами. Вказаний аналіз, який базється виключно на звітних даних, що охоплюють тільки-но дуже лімітовану частку інформації щодо діяльності підприємства, не сприяє розкриттю всіляких секретів успіху чи то невдач в діяльності підприємства.

До особливостей зовнішнього фінансового аналізу Федотова М.А. відносить «наступне:

- множинність суб'єктів аналізу, користувачів інформації про діяльність підприємства;
- наявність певних методик аналізу, стандартів обліку і звітності;
- орієнтація аналізу тільки на публічну, зовнішню звітність підприємства;
- обмеженість завдань аналізу як наслідок попереднього фактора;
- розмаїтість цілей і інтересів суб'єктів;
- максимальна відкритість результатів аналізу для користувачів інформації про діяльність підприємства» [72].

Міжнародний досвід діагностики фінансового стану підприємства застосовує певний перелік показників, тобто фінансових коефіцієнтів, які окреслюють інтереси та цілі певних користувачів. До особливо важливих для діагностики фінансового стану підприємства відносять показники: ліквідності - для характеристики можливостей підприємства для покриття заборгованості; платоспроможності - для визначення ступеня покриття підприємства позиковими коштами; прибутковості - для співставлення прибутку з вкладеними коштами; для ефективності керування довгостроковими та поточними активами; прибутковості капіталу.

Діагностику фінансового стану підприємства необхідно періодично і всеохоплюючи оцінювати за допомогою існуючих видів та методів аналізу, сукупності різнобічних показників. Вказане вище надасть змогу, по-перше,

критично здійснити оцінку фінансових результатів діяльності підприємства та його фінансового стану як у фіксованому стані аналізованого періоду, а також в динаміці за визначені періоди; по-друге, окреслити проблемні місця фінансової діяльності підприємства; по-третє, виробити шляхи найбільш вдалого володіння фінансовими ресурсами, їх раціонального вкладення. Метою діагностики фінансового стану підприємства пропонуємо вважати набуття базових параметрів, які дозволять об'єктивно та всебічно оцінити фінансовий стан підприємства, а також сформулювати на їх основі конкретні шляхи покращення організації фінансів.

Сучасні умови впровадження різносторонніх форм власності мотивують до зростання вимог щодо термінової та неупередженої діагностики фінансового стану підприємств, через те, що жоден власник має право нехтувати будь-якими можливостями збільшення прибутку (доходу) господарства, який можливо помітити тільки за допомогою своєчасної та об'єктивної діагностики фінансового стану підприємства.

Засновники проводять аналіз фінансових звітів задля збільшення прибутковості капіталу, підтримання стабільності підприємства. Кредитори та інвестори здійснюють аналіз фінансових звітів, для мінімізації своїх ризиків в позиках та внесках. Якісні прийняття рішень цілковито пропорційні якісним аналітично-обґрунтованим рішенням.

Ми погоджуємося з тим, що тимчасові тенденції сприяють альтернативним цілям фінансового аналізу, які походять від завдань суб'єктів фінансового аналізу, а саме певних користувачів фінансової інформації.

Досягти цілей аналізу є реальним тільки шляхом виконання певного взаємозалежного переліку аналітичних завдань. Ми розділяємо думку Бойчука Є. про те, що «аналітичне завдання являє собою конкретизацію цілей аналізу з урахуванням організаційних, інформаційних, технічних і методичних можливостей проведення аналізу. Основним фактором у кінцевому рахунку є обсяг і якість вихідної інформації. При цьому треба мати на увазі, що періодична бухгалтерська або фінансова звітність

підприємства – це сира інформація, підготовлена в ході виконання на підприємстві облікових процедур.

Щоб приймати рішення по управлінню в області виробництва, збуту, фінансів, інвестицій і нововведень керівництву потрібна постійна ділова поінформованість по відповідним питанням, що є результатом добору, аналізу, оцінки і концентрації вихідної сирої інформації. Необхідно також аналітичне прочитання вихідних даних, виходячи з цілей аналізу і управління» [11].

Натомість Литвин Б.М. вважає, що «основний принцип аналітичного читання фінансових звітів – це дедуктивний метод, тобто від загального до частки, але він повинний застосовуватися багаторазово. У ході такого аналізу як би відтворюється історична і логічна послідовність господарських фактів і подій, спрямованість і сила впливу їх на результати діяльності» [22].

Буряк Л.Д. переконує нас в тому, що «дослідження й узагальнення закордонного досвіду і досвіду господарювання на вітчизняних підприємствах свідчать про відсутність уніфікованої системи показників для визначення фінансового аналізу підприємства. У вітчизняній практиці відсутні також чіткі розміри показників. Перші розроблені і затверджені в Україні нормативно-рекомендаційні документи для надання методичної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності - Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій (1997) і Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій (1998) - не дають фінансистам інструмента оптимального управління фінансами підприємства, а тільки підтверджують необхідність пошуку такого інструменту» [14].

В сучасних умовах для діагностики фінансового стану підприємства застосовують тільки головні показники, позбувшись дублюючих чи тих, які майже не позначаються на синтезуючих оцінках.

Вказаним питанням адресовано багато опублікованих праць, які усіляко їх пояснюють. Більшість літературних джерел [3, 5, 11, 33, 38] «при

фінансовому аналізі обмежуються в основному даними бухгалтерського балансу. Так, користуючись балансом, деякі автори стверджують, якщо вартість основних фондів на кінець періоду зростає, то це вказує на правильну технічну політику підприємства, яка приводить до збільшення фондоозброєності праці, а також власного капіталу і капіталу взагалі, що вважається позитивною тенденцією. Такі думки авторів, без додаткового обґрунтування, як правило, є помилковими, оскільки вартість основних фондів може зростати непродуктивно.

По-перше, це може відбутися в результаті застосування ненаукової методики визначення балансової вартості основних фондів, викладеної в законі про оподаткування прибутку підприємств, що передбачає включення в її склад витрат на поточний ремонт устаткування. Відповідно до теорії відтворення основних засобів поточні ремонти не відносяться до відтворення техніки, а тому не можуть бути включені в її балансову вартість. «Це пояснюється тим, що виручені гроші від реалізації продукції, у частині витрат на поточний ремонт, не накопичуються, а ще більш витрачаються на покриття таких витрат, які зростають у геометричній прогресії в залежності від ступеня зносу устаткування, що призводить до багаторазового завищення вартості основних засобів при зниженні їхньої продуктивності.

По-друге, за рахунок використання неефективного способу відшкодування техніки й екстенсивних методів виробництва зростає непродуктивний ріст основних засобів. З цієї причини в бездіяльному стані на сільськогосподарських підприємствах може знаходитися 40-45% устаткування. Тому давати оцінку технічній політиці підприємства тільки по вартісних параметрах основних засобів не можна».

Найважливішою характеристикою діагностики фінансового стану вважаємо фінансову стабільність (стійкість) підприємства. Вона корелює з мірою підпорядкування кредиторам й інвесторам і показує співвідношення власних та залучених коштів, надаючи цим самим загальну оцінку фінансової стійкості підприємства.

Суб'єкта господарювання вважають фінансово стійким в разі, коли він власними коштами погашає витрати, які витрачені на активи (основні та оборотні, нематеріальні), не створює нерозумної дебіторської і кредиторської заборгованостей, та вчасно погашає власні зобов'язання. Тому базою фінансової стійкості ми рахуємо раціональну організацію та витрачання оборотних коштів.

Однак, щоб отримати реальний фінансовий результат всілякого суб'єкта господарювання, першочергово, потрібна інформація щодо стану фінансових ресурсів та їхнього руху з часом, себто щодо грошових потоків. Використовувати отримані дані є важливим задля різних напрямків аналізу – у діагностиці фінансового стану підприємства його засновниками, для визначення кредитоспроможності позичальника комерційним банком, фінансовою компанією тощо.

Також зазначимо, що сутність діагностики фінансового стану підприємства щільно пов'язана з існуванням деяких фінансових ризиків. В той же час, ступінь фінансового ризику значно впливає на створення частки дохідності від господарських операцій підприємства (ступінь ризику й дохідності взаємозалежать та створюють єдину систему «дохідність-ризик») і може спровокувати появу ризику втрати платоспроможності й зниження фінансової стійкості. Таким чином, фінансові ризики є визначальним параметром створення загрози банкрутства підприємства з позиції того, що фінансові втрати вважаємо як найбільш суттєві.

Розглядаючи можливості створення фінансових ресурсів, як елемента діагностики фінансового стану, дозволяється здійснити необхідне залучення власних фінансових ресурсів (з внутрішніх та зовнішніх джерел), а також повернути позикові фінансові ресурси, що обумовить їх раціональне використання.

Будь-яке підприємство хоче опанувати стабільний фінансовий стан, інакше дістати потрібний розмір фінансових ресурсів, який постане гарантом вчасних розрахунків з постачальниками, бюджетом і іншими підрозділами

фінансової системи, забезпечивши подальший економічний та соціальний розвиток підприємства. Отже, метою діагностики фінансового стану підприємства вважаємо пошук резервів підвищення його прибутковості, рентабельності і платоспроможності.

Слід також підкреслити, що усі показники, які діагностують фінансовий стан підприємства є взаємопов'язаними та взаємообумовленими. Тому є об'єктивним та виваженим момент оцінки реального фінансового стану підприємства, який можливий тільки з використанням певного комплексу показників, враховуючи вплив певних факторів на певні показники.

Отже, розглянувши наукові погляди щодо економічної сутності діагностики фінансового стану, запропоновано авторське визначення поняття діагностика фінансового стану, як загальний, повний та всебічний аналіз господарської діяльності, що включає взаємопов'язані фінансовий та управлінський аналізи з метою задоволення об'єктивних потреб підприємства під час діяльності в ринкових умовах.

1.2. Особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства

Здійснюючи аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств, вкрай необхідно провести діагностику їх фінансового стану.

Підсумки роботи сільськогосподарських підприємств засвідчують, що попри трансформаційні перетворення в галузі агропромислового комплексу, так і не отримали стійкого підвищення сільськогосподарського виробництва. Мізерне фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств є найсуттєвішим чинником гальмування процесу розвитку аграрного сектора економіки. Основними проблемами фінансового забезпечення є: нестача власних оборотних коштів, незбалансованість грошових надходжень від збуту продукції, недостатній внутрішній платоспроможний попит, високі

боргові зобов'язання, стриманість зовнішніх джерел фінансування тощо. Через це до першочергового вирішення віднесемо питання покращення фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Визначальною причиною збитковості сільськогосподарської продукції є відсутність впливу підприємств-виробників на формування ціни в ринкових умовах. Також неефективним є процес державної підтримки сільськогосподарських виробників. Одночасно дещо погіршують ситуацію застарілий стан техніки й технологій сільськогосподарського виробництва, низька врожайність у рослинництві та продуктивність тварин обумовлюють зростання собівартості продукції, яке і визначило другий основний чинник зменшення прибутковості сільськогосподарських підприємств.

Значне скорочення тваринництва через низьку його ефективність в підприємствах, що аналізували, обумовлене також сповільненим кругообігом оборотних активів за рахунок чималої тривалості технологічного циклу. Що не скажімо про птахівництво, яке активізувалося з одержанням іноземних інвестицій. Це сприяло застосуванню сучасних технологій інтенсивного вирощування птиці, поліпшенню інших складових виробничого процесу: а саме годівлі, оновленню техніки, завезенню високопродуктивного молодняку тощо, розширенню ринків збуту продукції, в тому числі закордонні ринки.

Беззаперечно, що визначальним показником фінансової стійкості підприємства є його прибутковість, але в сільськогосподарській галузі щодо її задовільного стану мови не йде.

Розуміючи такі й інші нагальні проблеми цієї галузі, хочемо привернути увагу на те, що для сприяння покращенню фінансового стану сільськогосподарських підприємств спочатку необхідно впровадження реальної фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу.

Доречі, «одним з основних інструментів участі держави у процесі підтримки економічної стійкості сільськогосподарських підприємств є забезпечення їх фінансової підтримки. Зі сторони державного бюджету підтримка сільського господарства протягом останніх років мала стабільну

тенденцію до зростання. Так, протягом 2015-2019 рр. фінансування розвитку сільського господарства підвищилося на 12809,5 млн грн, або більш як у 4 рази, досягнувши у 2019 р. рівня 16823,3 млн грн. Однак через фактичне недофінансування державних програм та неефективне використання коштів це не забезпечило досягнення відповідних позитивних зрушень в аграрному секторі країни. Зокрема, протягом 2015-2019 рр. не було використано і повернено до бюджету 117 млн грн. У цілому, за бюджетними програмами підтримки аграрного сектору було недофінансовано 814,6 млн грн. Основними причинами низької ефективності бюджетної підтримки сільського господарства виявилися нестабільність та недосконалість механізмів розподілу на надання бюджетних асигнувань і порушення бюджетної дисципліни, зокрема невчасне перерахування бюджетних коштів та відсутність контролю за їх цільовим використанням» [6].

Зауважимо, що механізм фінансового оздоровлення здатний охопити заходи, які сприяють не тільки загальному фінансовому оздоровленню суб'єктів господарювання, а й конкретизують їх відповідно негативним ознакам фінансового стану, властивим підприємству.

Аналізуючи особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства необхідно усвідомлювати характерні напрямки оцінки галузевих особливостей.

Діагностика фінансового стану підприємства має за мету розшук резервів зростання власної прибутковості, рентабельності та платоспроможності.

Погоджуємося з думками авторів, «які вважають, що основними завданнями фінансового аналізу сільськогосподарського підприємства є:

- визначення рентабельності та фінансової стійкості;
- вивчення ефективності використання майна, забезпечення виробничого процесу власними оборотними коштами;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів;

- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на товарному і фінансовому ринках та кількісна оцінка його конкурентоспроможності» [3].

Вітчизняна та міжнародна практика діагностики фінансового стану підприємства включає систему абсолютних та відносних показників (абсолютного та відносного відхилення), й разом з цим узгоджені з ними лінійки фінансових коефіцієнтів, що розкривають цілі та інтереси будь-яких користувачів, а саме керівний персонал підприємства (для внутрішнього аналізу) та вигоди зовнішніх користувачів - податківців, комерційних банків, інвесторів, постачальників, аудиторів тощо (для зовнішнього аналізу).

Звідси на практиці виділяють два види фінансового аналізу: внутрішній та зовнішній.

Зовнішній фінансовий аналіз покликаний щодо надавання інформації незліченній кількості користувачів щодо прибутковості діяльності підприємства, його платоспроможності, фінансової незалежності, ділової активності, ринкової стійкості тощо. Належні аналітичні показники обраховують використовуючи дані відкритої фінансової звітності підприємства залучаючи дані ринку цінних паперів. Через те, що зовнішній аналіз ґрунтується на лімітованій низці інформації щодо діяльності підприємства, адже він не дозволяє віднайти усі причини плюсів та мінусів підприємства.

Висновки внутрішнього фінансового аналізу розробляються для керівництва підприємства. Головні складові цього аналізу – факторний аналіз прибутку або збитку, рентабельності, собівартості виробництва по видам продукції й видам витрат, знаходження точки беззбитковості (критичного обсягу виробництва).

Щодо особливостей нормальної діяльності сільськогосподарських підприємств, то коли діагностуємо їх фінансовий стан, спершу, пропонуємо проаналізувати показник рентабельності головних видів діяльності, тому що

на них покладено суттєвий вплив щодо розподілення коштів, які прямують до галузі у статусі державної підтримки.

Маєть економічну цінність також аналіз показників ліквідності, фінансової стійкості й ділової активності, через те, що сільськогосподарські підприємства обтяжені потребою вільних оборотних коштів більше, ніж інші з огляду на сезонність виробництва. Також обумовлюється додатковою винятковістю виробництва продукції, яка не зможе тривало зберігатися та транспортуватися. Крім цього, констатуємо взаємозв'язок між отриманням прибутку та цілої низки нестабільних чинників, що обумовлені зростанням швидкості обертання грошових коштів, нагромадженням власного капіталу в порівнянні з тим, що надійшов, та обмежують тривалість цілого виробничого циклу. Реальність проведення сільськогосподарської діяльності та вимоги вітчизняного законодавства вимагають зниження тривалості фінансового циклу, і, як наслідок, обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей. Розраховуючи рентабельність сільськогосподарських підприємств отримуємо низку показників, що дещо різняться від загальноприйнятих.

На нашу думку, обчислення визначених показників в межах діагностики фінансового стану сільськогосподарських підприємств, спершу, має стати базою для всеосяжного аналізу підприємств, вдруге, слугуватиме важливим резервом зміцнення фінансового стану підприємства.

1.3.Методологія діагностики фінансового стану підприємства

Одним з основних напрямків сучасної науки є «комплексне дослідження явищ і процесів як систем. Тому системний підхід до дослідження економічних явищ і процесів підприємств є стрижнем методології комплексного економічного аналізу. Системний підхід передбачає використання таких елементів діалектичної логіки: об'єктивність і повнота розгляду і явищ; аналіз соціально-економічних процесів у динаміці

та розвитку; вивчення явищ у взаємозв'язку і взаємозалежності; історичних підхід до вивчення явищ.

Методологія системного аналізу фінансового стану підприємства передбачає наступну послідовність реалізації окремих етапів аналітичного процесу, визначених принципами системних досліджень. На першому етапі визначають мету, завдання та умови функціонування підприємства. На другому етапі виділяють технічні, економічні, соціальні, економічні та інші параметри діяльності підприємства, тобто системи показників (аналітичних, абсолютних і відносних, кількісних та інші). Вибір необхідної і достатньої кількості та системи показників визначається методика аналізу. На третьому етапі складається загальна модель (схема системи) аналітичних досліджень, встановлюються її головні компоненти, функції, взаємозв'язки, виділяють окремі підсистеми, які характеризують підпорядкованість її елементів. В умовах переходу до ринку загальна аналітична модель суттєво змінюється, розширюється зона аналітичних досліджень, виявляються і оцінюються нові фактори та умови економічного зростання. Можна виділити три аналітичних комплекси: аналіз потенційних можливостей варіантів прогресивного розвитку; аналіз економічних результатів господарювання; аналіз ефективності заходів, спрямованих на зміцнення економічного стану підприємства» [22].

«Розмежування досліджень внутрішнього та зовнішнього економічного середовищ діяльності підприємств передбачає реорганізацію інформаційних потоків, внесення суттєвих змін в систему обліку та звітності.

На четвертому етапі здійснюється факторних аналіз причинно-наслідкових зв'язків, класифікація факторів, розподіл пайової участі.

На п'ятому етапі проводиться синтез результатів аналітичного дослідження, формується аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень.

Результатом аналітичних досліджень є формування банку рекомендацій наукового, інженерно-технічного та організаційно-

економічного характеру щодо вдосконалення зміни різних напрямків роботи підприємства. Систематизація виявлених проблем і «вузьких місць» дасть змогу побачити, наскільки їх розв'язання згідно з пропозиціями аналітиків здатне зміцнити економіку підприємства.

Проблемам удосконалення оцінки та фінансового аналізу в окремих галузях та сферах в умовах перехідного періоду присвячені праці А.І. Ковалева, А.Д. Шеремет, В.П. Привалов» [62].

Ковалев А.І. «запропонував організацію аналізу в вигляді двофакторної структури: експрес-аналіз фінансового стану; деталізований аналіз фінансового стану.

Метою експрес-аналізу є оцінка фінансового стану та динаміка розвитку суб'єкта господарювання. Ковальов пропонує проводити експрес-аналіз в три етапи. Метою першого є прийняття рішення про необхідність аналізу фінансової звітності та її готовності до читання.

Метою другого етапу – ознайомлення з динамікою показників діяльності та виявити їх основні тенденції. Метою третього – головний етап експрес-аналізу, оцінка результатів господарської діяльності і фінансового стану підприємства.

Деталізований аналіз фінансового стану, дозволяє отримати детальну характеристику про фінансовий стан. Загальна програма проведення аналізу має такий вигляд: попередній огляд економічного та фінансового стану суб'єкту господарювання (характеристика загальної спеціалізації виробничої діяльності). Вона включає такі блоки: оцінка та аналіз економічного потенціалу суб'єкта господарювання (оцінка майнового стану, побудова аналітичного балансу, вертикальний аналіз балансу, горизонтальний аналіз балансу, аналіз основних тенденцій змін майнового стану); оцінка фінансового стану (ліквідності, фінансової стійкості, аналіз результативності фінансово-господарської діяльності, оцінка виробничої діяльності); аналіз рентабельності; оцінка стану на ринку цінних паперів» [72].

Шеремет А.Д. «запропонував методику фінансового аналізу, яка призначена для забезпечення управління фінансовим станом підприємства й оцінки фінансової стійкості його ділових партнерів в умовах ринкової економіки, включають елементи, загальні для зовнішнього і внутрішнього аналізу. Методика фінансового (економічного) аналізу складається з трьох взаємопов'язаних блоків: аналіз фінансових результатів діяльності; аналіз фінансового стану; аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності.

До першого блоку належать: аналіз прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг); від реалізації інших активів; від фінансової, інвестиційної та іншої звичайної діяльності; результатів надзвичайних подій; валового прибутку; чистого прибутку; аналіз рівня беззбитковості підприємства; резервів зростання прибутку; прибутковості використання ресурсів.

До другого – аналіз фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності балансу, фінансових коефіцієнтів. До третього – оцінка результатів діяльності та ділової активності, ефективності використання власного і залученого капіталу підприємства, факторний аналіз рентабельності, аналіз використання обігових коштів тощо» [15].

«Серед методів, що використовуються економістами для проведення фінансового аналізу, можна виділити такі:

Горизонтальний аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попередніми періодами. При проведенні аналізу з використанням цього прийому необхідно обґрунтовано вибрати базу порівняння і забезпечити порівнянність показників, що аналізуються. На цьому етапі визначають - по яких розділах і статтях балансу відбулися зміни. При цьому можна керуватися такою схемою інтепретації цих змін. Позитивні тенденції змін у активі балансу: збільшення грошових коштів; реальної дебіторської заборгованості покупців та замовників, запасів при зростанні розмірів виручки та залишкової вартості основних засобів. Для позитивної оцінки перших трьох показників необхідно також пересвідчитися, що значення ліквідності підприємства при збільшенні поточних активів не стали занадто

великими, адже це може свідчити про нераціональне управління засобами. Позитивні тенденції у пасиві балансу: збільшення сплаченого статутного капіталу, нерозподіленого прибутку, додаткового та резервного капіталу, доходів майбутніх періодів, зменшення кредиторської заборгованості постачальникам, зростання довгострокових позик і т.ін.

Вертикальний аналіз (структурний) – визначення структури підсумкових звітних показників із виявленням впливу кожної позиції звітності на загальний результат. Аналіз структури балансу може бути підставою для поглибленого вивчення окремих показників фінансового стану підприємства та їх дослідження. Так, бажаною є питома вага грошових коштів у межах від 10 до 30% вартості оборотного капіталу, а зростання дебіторської заборгованості понад 40% від суми оборотного капіталу є не бажаним явищем, збільшення питомої ваги довгострокових зобов'язань може бути наслідком зростання довіри до підприємства, наявності кредитів - у його надійності та перспективності і т. ін.» [41].

«Трендовий аналіз – це порівняння позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника. За допомогою тренду використовується перспективний прогнозний аналіз.

Аналіз відносних показників – це визначення та порівняння фінансових коефіцієнтів, що розраховуються у вигляді співвідношення абсолютних показників фінансового стану або їхніх лінійних комбінацій, розрахунок таких співвідношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності за окремими показниками, визначення їх взаємозв'язку.

При дослідженні поточної платоспроможності порівнюються суми платіжних засобів підприємства і строкові зобов'язання.

З'ясуємо, що належить до платіжних засобів і до строкових зобов'язань підприємства. Існують різні погляди щодо визначення суми платіжних засобів. Найбільш правильно до платіжних засобів відносити грошові кошти, короткострокові цінні папери (вони можуть бути швидко реалізовані і

перетворені в гроші) та частину дебіторської заборгованості, щодо надходження якої є впевненість» [56].

«До строкових зобов'язань доцільно включати поточні пасиви: короткострокові кредити банків, кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги, бюджету і т. ін.

Перевищення платіжних засобів над строковими зобов'язаннями свідчить про платоспроможність підприємства у широкому її розумінні. Для проведення відповідного розрахунку використовується бухгалтерський баланс. Неплатоспроможність підприємства можна визначити і візуально (відсутність грошей на поточному та інших рахунках у банку, наявність прострочених кредитів банку, позик, заборгованості фінансовим органам, тривале порушення термінів виплати заробітної плати і т. ін.).

Перспективна платоспроможність визначає можливість підприємства у майбутньому розраховуватися за своїми короткостроковими боргами і досліджується переважно за допомогою показників ліквідності. Саме від рівня ліквідності залежить як перспективна, так і поточна платоспроможність. Отже, ліквідність і платоспроможність не тотожні, хоча й дуже близькі поняття, причому ліквідність є більш місткою категорією, ніж платоспроможність.

В методиках оцінки фінансового стану підприємства» [55] «основна увага зосереджена лише на показниках платоспроможності. В якості критерію визнання незадовільної структури балансу, а підприємства - неплатоспроможним приймаються показники ліквідності, платоспроможності та коефіцієнт заборгованості. Вказані коефіцієнти порівнюються із значеннями попереднього року. Даний підхід до оцінки фінансового стану на нашу думку не зовсім правильний. По-перше, не вказані порогові значення коефіцієнтів, можна лише зробити висновок, що показник покращився чи погіршився. По-друге, використання лише даних показників робить аналіз фінансового стану підприємства дуже вузько направленим. По-третє, позитивний висновок базується лише на оцінці

можливості підприємства оплатити свої боргові зобов'язання, при цьому не береться до уваги ні ефективність діяльності, ні використання засобів, а ні його подальші перспективи розвитку.

Питанням оцінки фінансового стану присвячена робота Москвіна С.О.» [48]. «Його методика базується, в основному, на показниках, прийнятих в західній практиці і передбачає перетворення балансу відповідно до західних вимог. Таким чином, досягається отримання реальної інформації про наявність активів і джерел засобів. В даній методиці детально розглядаються показники ліквідності та рентабельності на основі методу Дюпона, також наведені їх порогові значення. Однак вона теж має вузько направлений характер, оскільки не включає групи показників фінансової стійкості та ділової активності. Така оцінка не дає точне уявлення про платоспроможність підприємства. Цю методику можна використовувати лише при оцінці певних моментів фінансового стану, що робить її мало ефективною» [58].

«Ще одна методика оцінки фінансового стану підприємства розглядає загальну оцінку засобів підприємства, а також оцінку його платоспроможності і ліквідності. При цьому не зрозуміла мета розподілу оцінки фінансового стану підприємства на оцінку за характеристикою ліквідності та платоспроможності, так як коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює грошовій платоспроможності» [29].

В літературних джерелах «найбільш часто зустрічається система показників оцінки фінансового стану підприємства, що складається з чотирьох груп показників, виходячи зі значущості для аналізу ми вирішили їх розглянути в дещо іншій послідовності:

- показники рентабельності та ефективності управління;
- показники ділової активності;
- показники фінансової стійкості;
- показники платоспроможності та ліквідності.

Таке групування та послідовність розташування груп показників є зручним для користувачів, оскільки відповідає в певній мірі ланцюгу послідовних економічних явищ, що пов'язані причинно-наслідковими зв'язками, під впливом яких настає банкрутство. Це дозволить проводити не всі розрахунки, а тільки ті, що відповідають на поставлене коло питань.

1. Показники рентабельності (прибутковості) характеризують прибутковість діяльності підприємства; вони показують, скільки грошових одиниць прибутку припадає на одиницю авансованого капіталу.

2. Показники ділової активності характеризують ефективність роботи підприємства. Коефіцієнти оборотності показують кількість оборотів, які здійснюють оборотні активи і окремі їх елементи на протязі звітного періоду.

3. Фінансова стійкість підприємства є не що інше, як надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадкової ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів.

4. Ліквідність підприємства – це його здатність розрахуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями за рахунок наявних активів, які можуть бути використанні для погашення боргів» [66].

Висновки до розділу 1

1. Сутність діагностики фінансового стану підприємства щільно пов'язана з існуванням деяких фінансових ризиків. В той же час, ступінь фінансового ризику значно впливає на створення частки дохідності від господарських операцій підприємства (ступінь ризику й дохідності взаємозалежать та створюють єдину систему «дохідність-ризик») і може спровокувати появу ризику втрати платоспроможності й зниження фінансової стійкості. Таким чином, фінансові ризики є визначальним параметром створення загрози банкрутства підприємства з позиції того, що фінансові втрати вважаємо як найбільш суттєві. Погоджуємося з тим, що основним напрямком сучасної науки є всебічне дослідження явищ та

процесів як суцільний комплекс. Адже системний підхід щодо дослідження вказаних економічних явищ та процесів підприємств є базою методології комплексного економічного аналізу. Системний підхід об'єднує такі елементи діалектичної логіки: об'єктивний і повний розгляд явищ; оцінка соціально-економічних процесів в динаміці й розвитку; дослідження явищ у взаємозв'язку та взаємозалежності; історичний підхід до розгляду явищ.

2. Погоджуємося з думкою авторів, щодо основних завдань діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства, а саме: обчислення рентабельності й фінансової стійкості; визначення ефективності використання майна, надходження у виробничий процес власних оборотних коштів; розрахунок ефективності формування і залучення фінансових ресурсів; доцільна оцінка динаміки й стану ліквідності, платоспроможності і фінансової стабільності; аналіз місця суб'єкта господарювання в товарних і фінансових ринках, а також оцінка конкурентоспроможності підприємства.

4. Досліджено методика фінансового (економічного) аналізу, яка включає наступні взаємопов'язані блоки: оцінку фінансових результатів діяльності; оцінку фінансового стану; оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності.

5. Проведені дослідження та узагальнення досвіду з-закордону й українського досвіду господарювання підприємств підкреслюють нестачу уніфікованого комплексу показників щодо проведення діагностики фінансового стану підприємства. В Україні відсутні чіткі значення коефіцієнтів та показників аналізу ліквідності, ділової активності, стійкості, майнового стану, рентабельності.

6. Нами сформульовано авторське визначення поняття діагностика фінансового стану, як загальний, повний та всебічний аналіз господарської діяльності, що включає взаємопов'язані фінансовий та управлінський аналізи з метою задоволення об'єктивних потреб підприємства під час діяльності в ринкових умовах.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ІНВЕСТУКР»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ІНВЕСТУКР» (далі – ТОВ «ІНВЕСТУКР», господарство, підприємство) розташоване в смт. Приютівка, вулиця Користівське шосе, будинок 2А, Олександрійського району Кіровоградської області. Директор ТОВ «ІНВЕСТУКР» Новіков Олександр Олександрович. Головний бухгалтер Гущенко Любов Олегівна.

Статут підприємства зареєстрований виконавчою радою Олександрійського району Кіровоградської області 11 липня 2014 року після перейменування підприємства з Приватного підприємства «Інвест-Укр».

ТОВ «ІНВЕСТУКР» спеціалізується на вирощуванні зернових, бобових культур та насіння олійних культур. Продукція використовується на внутрішні потреби господарства, а також реалізується на ринку та з використанням каналів збуту.

Основними видами діяльності є вирощування, заготівля, збирання, переробка та реалізація різних видів сільськогосподарської продукції на орендованих землях, розведення та вирощування сільськогосподарських тварин ВРХ та свиней, збільшення надоїв молока.

Розглянемо забезпеченість підприємства земельними ресурсами за 2015-2019 рр. в табл. 2.1.

Проаналізувавши склад та структуру земельних угідь, ми констатуємо, що загальна земельна площа у 2019 р. порівняно з 2015 р. збільшилась на 1822 га (+72,5%). Ці землі використовуються підприємством як сільськогосподарські угіддя та рілля.

Кількість сільськогосподарських угідь та ріллі на 1 працівника у 2019 році також збільшилась на 19,75 % в порівнянні з 2015 роком. Така ситуація

на підприємстві склалася за рахунок одночасного збільшення кількості працівників та збільшення орендованих земель шляхом залучення паїв.

Таблиця 2.1

Динаміка складу та структури земельних угідь ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2019 р. у % до 2015 р.
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	2513	100	4233	100	4335	100	4335	100	4335	100	172,50
в т.ч с.-г. угідь, з них ріллі	2513	100	4233	100	4335	100	4335	100	4335	100	172,50
Приходиться на 1 робітника: с.-г. угідь/ріллі	29,92	х	35,87	х	36,43	х	36,13	х	35,83	х	119,75

Робоча сила в сільськогосподарському підприємстві посідає головне місце після орних земель, тому що представлена симбіозом фізичних і розумових можливостей людини, її здатністю працювати.

Аналіз динаміки трудових ресурсів та ефективність їх використання в ТОВ «ІНВЕСТУКР» наведено в таблиці 2.2. Відповідно до наданих підприємством даних зі статистичної звітності, валова продукція в постійних цінах 2010 року за 2015-2019 роки збільшилась на 94800,6 тис. грн, головним чином за рахунок зростання об'ємів в рослинництві (+89169,6 тис. грн). Середньорічна кількість працівників збільшилась на 37 осіб, в тому числі приріст в рослинництві становив 47 осіб, а в тваринництві скорочення штату на 10 осіб (рис. 2.1). Разом з цим підвищилась річна продуктивність праці, в рослинництві на 2026 тис. грн, в тваринництві на 41,7 тис. грн.

В ринкових умовах господарювання проведення аналізу трудових ресурсів є надзвичайно актуальним, тому що робоча сила має вартісну оцінку, адже є конкурентною на ринку праці.

Таблиця 2.2

Аналіз динамки трудових ресурсів і ефективність їх використання в
ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилен- ня 2019 р. до 2015 р., +/-
Валова продукція в постійних цінах 2010 р., тис. грн. - всього:	17590,4	87073,3	27560,3	79017,0	112391	94800,6
в т.ч. в рослинництві	14518,4	82173,4	23858,0	71309	103688	89169,6
в тваринництві	2817	4350,5	3336,6	2263	3845	1028
Середньорічна кількість працівників, осіб – всього:	84	118	119	120	121	37
в т.ч. в рослинництві	58	92	102	104	105	47
в тваринництві	26	26	17	16	16	-10
Річна продуктивність праці, тис. грн. – всього:	1808,6	2783,2	3587,5	3729,0	3876,3	2067,7
в т.ч. в рослинництві	1183,5	2066,7	2929,4	3058,7	3209,5	2026,0
в тваринництві	625,1	716,5	658,1	670,3	666,8	41,7

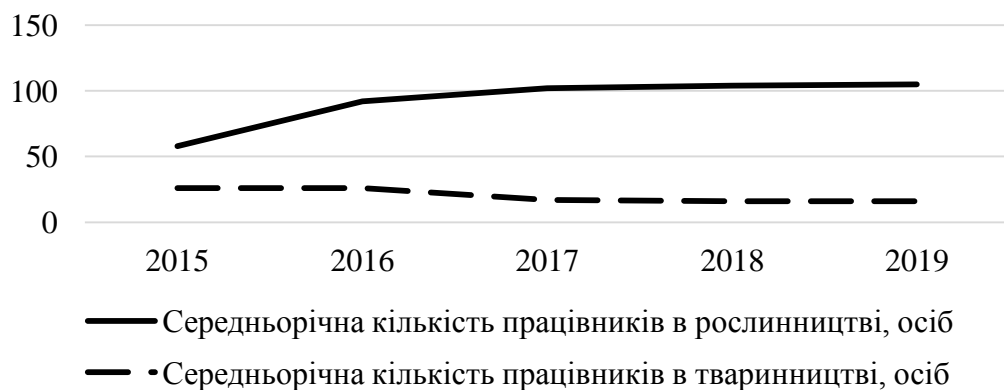

Рис. 2.1. Динаміка середньорічної кількості працівників в рослинництві та тваринництві в ТОВ «ІНВЕСТУКР», осіб

Спеціалізація виробництва продукції в сільському господарстві є закономірним і об'єктивним процесом, який щороку вдосконалюється відповідно до залучення нових досягнень науково-технічного прогресу у виробництві.

Розглянемо спеціалізацію ТОВ «ІНВЕСТУКР», беручи до аналізу виручку від товарної продукції за 2015-2019 роки. Статистичні дані акумулюємо у таблицю Динаміки складу та структури товарної продукції ТОВ «ІНВЕСТУКР» в додатку А.

На рисунку 2.2 представлено для наочного порівняння асортимент та структуру товарної продукції рослинництва в 2015 та 2019 роках.

Рис. 2.2. Структура товарної продукції рослинництва в 2015 та 2019 роках, %

На рисунку 2.3 представлено для наочного порівняння асортимент та структуру товарної продукції тваринництва в 2015 та 2019 роках.

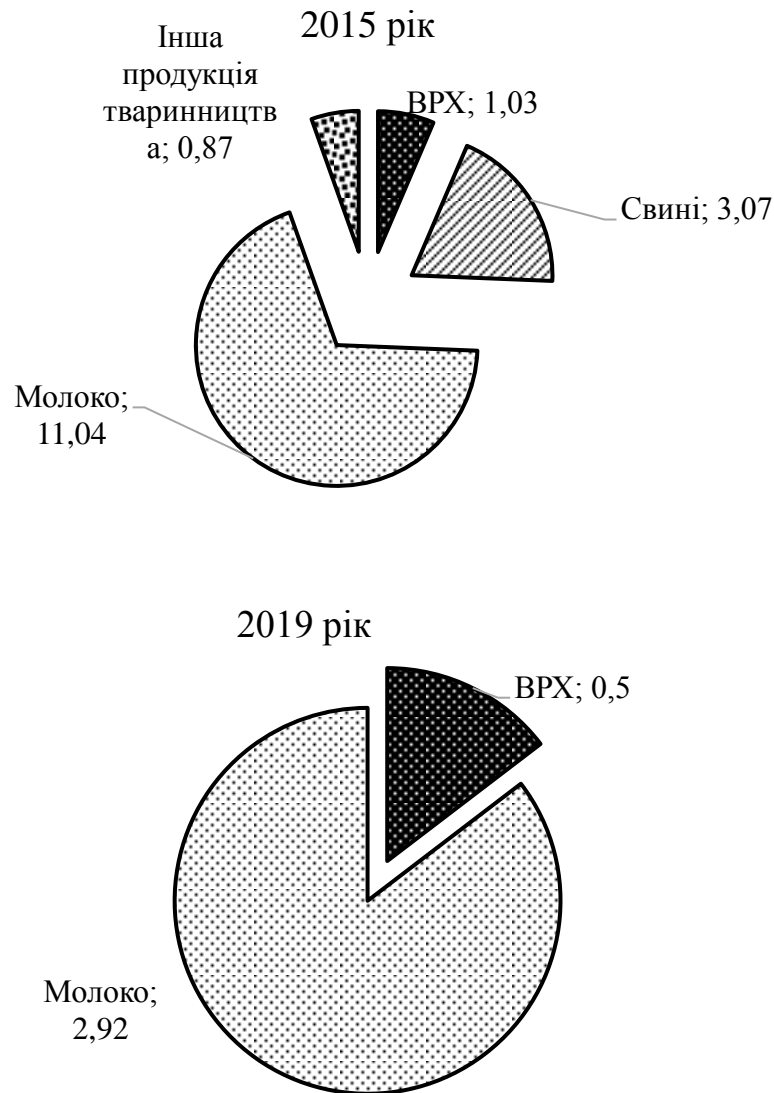

Рис. 2.3. Структура товарної продукції тваринництва в 2015 та 2019 роках, %

За даними додатку А можна зробити висновок, що за досліджуваний період виручка від збуту товарної продукції сформована, головним чином, за рахунок продукції рослинництва, а саме її частка коливається від 83 % в 2015 році до 94 % в 2016 році. В 2019 році частка продукції рослинництва складала 92,26 %, що на 9,72 % перевищує показник 2015 року. Вказана висока питома вага рослинництва тримається за рахунок високої частки

зернових та зернобобових культур: в 2017 році майже 85 %, в 2019 році – 46 %, що на 32 % більше ніж в 2015 році.

По соняшнику спостерігається в 2019 році збільшення виручки на 18397,30 тис. грн, хоча в структурі товарної продукції питома вага дещо знизилась і становить 26,7 % (це на 40 % нижче порівняно зі структурою 2015 року).

Зазначимо, що підприємство за останні 5 років збільшує посіви пшениці озимої. Так спостерігається збільшення на 20108 тис. грн. або на 17,72 % в структурі. Інша продукція рослинництва щорічно в структурі займає від 1 до 2 % і представлена реалізацією овочів, баштанництвом та силосом, як для власної відгодівлі ВРХ, так і для продажу всім бажаючим, наприклад пайщикам господарства для відгодівлі домашньої худоби.

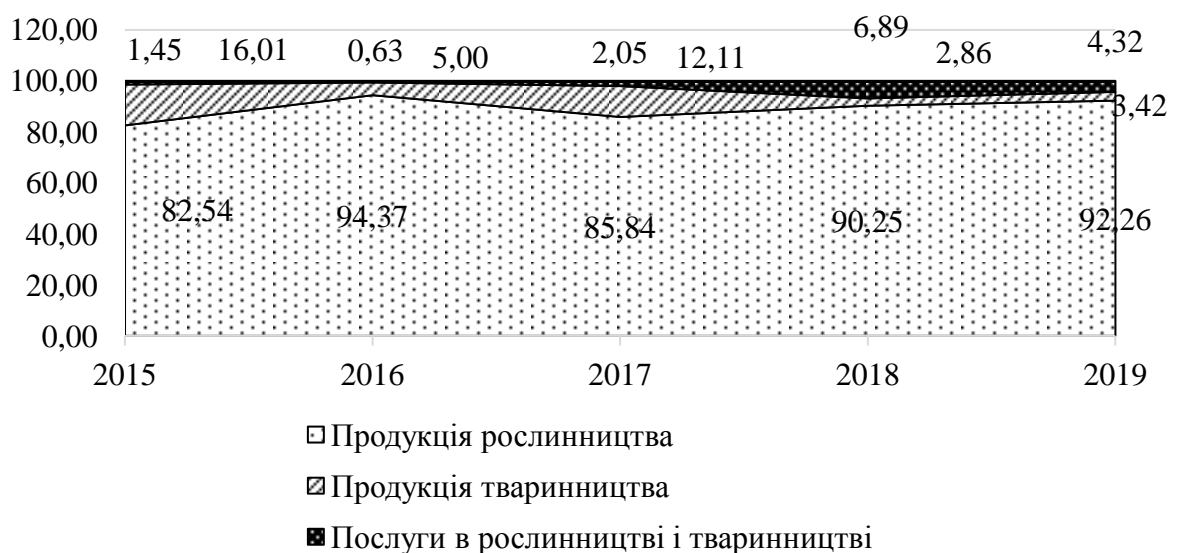

Рис. 2.4. Динаміка складу і структури товарної продукції ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках, %

Розвиток тваринництва в ТОВ «ІНВЕСТУКР» займає останні роки незначні позиції. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком спостерігається зменшення питомої ваги ВРХ, свиней та молока в структурі товарної продукції. Хоча виручка від реалізації м'яса ВРХ, свиней та молока у

грошовому виразі збільшується, тому що стрімко збільшується ціна цієї продукції на ринку та в торгових мережах.

В ТОВ «ІНВЕСТУКР», як показано на рисунку 2.4, надаються послуги стороннім юридичним і фізичним особам як в рослинництві, так і в тваринництві. В рослинництві – це послуги з оранки, посіву, збирання врожаю технікою підприємства. В тваринництві – це послуги ветеринарного лікаря.

Загалом в 2019 році відбувається значне збільшення товарної продукції на 94800 тис. грн.

За проаналізованими даними ми можемо сказати, що спеціалізація господарства базується на розвитку галузей тваринництва та рослинництва.

Цікавим для діагностики фінансового стану є розрахунок рівня спеціалізації господарства, який визначають за часткою вартості товарної продукції головних галузей у загальній вартості його товарної продукції. Розрахунки ранжируваного ряду питомої ваги окремих видів продукції представлено в табл 2.3.

Таблиця 2.3

Ранжирований ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23
2015	66,28	13,93	11,04	3,07	1,78	1,45	1,03	0,87	0,34	0,20	-	-
2016	40,07	37,78	7,10	5,22	2,15	2,08	1,77	1,16	1,13	0,88	0,63	0,02
2017	64,49	17,01	6,90	3,04	2,48	2,29	2,05	1,26	0,44	0,04	-	-
2018	28,64	23,42	6,89	2,73	1,70	0,13	-	-	-	-	-	-
2019	26,74	17,92	4,32	2,92	1,46	0,50	-	-	-	-	-	-

Рівень спеціалізації визначають за коефіцієнтом, який розраховують за формулою:

$$K_c = 100 / (\sum P_i (2i-1)), \quad (2.1)$$

де K_c - коефіцієнт спеціалізації;

ПВі - частка товарної продукції окремих галузей;

i - порядковий номер частки товарної продукції у ранжированому ряду.

$$K_{2015p.} = 100 / ((66,28*1) + (13,93*3) + (11,04*5) + (3,07*7) + (1,78*9) + (1,45*11) + (1,03*13) + (0,87*15) + (0,34*17) + (0,20*19)) = 0,3956 \text{ або } 39,56 \%$$

$$K_{2016p.} = 100 / ((40,07*1) + (37,78*3) + (7,10*5) + (5,22*7) + (2,15*9) + (2,08*11) + (1,77*13) + (1,16*15) + (1,13*17) + (0,88*19) + (0,63*21) + (0,02*23)) = 0,2796 \text{ або } 27,96 \%$$

$$K_{2017p.} = 100 / ((64,49*1) + (17,01*3) + (6,30*5) + (3,04*7) + (2,48*9) + (2,29*11) + (2,05*13) + (1,26*15) + (0,44*17) + (0,04*19)) = 0,3709 \text{ або } 37,09 \%$$

$$K_{2018p.} = 100 / ((28,64 *1) + (23,42*3) + (6,89*5) + (2,73*7) + (1,7*9) + (0,13*11)) = 0,5911 \text{ або } 59,11 \%$$

$$K_{2019p.} = 100 / ((26,74*1) + (17,92*3) + (4,32*5) + (2,92*7) + (1,46*9) + (0,50*11)) = 0,7083 \text{ або } 70,83 \%$$

Значення K_c до 0,20 свідчить про низький рівень спеціалізації господарства; 0,21-0,40 - середній; 0,41–0,60 — високий; 0,61 і більше - для поглибленої спеціалізації господарства.

Аналізуючи отримані коефіцієнти можна зробити висновок, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» коефіцієнт спеціалізації в 2015-2017 роках знаходиться в межах 0,28 - 0,40 %, це означає, що підприємство в цей період мало середній рівень спеціалізації господарства. В 2018, 2019 роках підприємство мало високий та поглиблений рівень спеціалізації відповідно.

Для здійснення безперебійного процесу виробництва на підприємстві, окрім основних виробничих фондів, необхідні предмети праці, які представлені оборотними засобами. Оборотні засоби знаходяться в постійному русі (обороті), розпочинаючи з надходження предметів праці до складу підприємства й аж до отримання готової продукції та передавання її до сфери обігу (реалізації або збуту). Показниками ефективності використання основних засобів є: фондоддача, фондозабезпеченість, фондоозброєність основних засобів тощо.

Таблиця 2.4

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. у % до 2015 р.
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	1189	1122	1982	4166	18610,5	Збільшення у 15,7 разів
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн	27180	63306,5	108139	195154	263181	Збільшення у 9,7 разів
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн	47,31	26,51	45,72	96,10	429,31	Збільшення у 9 разів
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	14,15	9,51	16,66	34,72	153,81	Збільшення у 11 разів
Фондоввідача в розрахунку на 100 грн основних фондів, тис. грн	1479,43	7760,54	1390,53	1896,7	603,91	40,82
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн	6,76	1,29	7,19	5,27	16,56	244,97
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн	1081,58	1495,55	2494,56	4501,82	6071,07	Збільшення у 5,6 разів
Норма прибутку, %	15,88	80,25	13,05	16,15	6,46	40,68

Розглянемо динаміку основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості ними та ефективність їх використання в ТОВ «ІНВЕСТУКР» в таблиці 2.4.

Аналізуючи динаміку основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективності їх використання ТОВ «ІНВЕСТУКР», можна зробити такі висновки, що показник фондозабезпеченості у 2019 р. збільшився у 9 разів, порівняно з 2015 роком. Це пов'язано зі збільшенням основних фондів с.-г. призначення та збільшенням площі с.-г. угідь. Фондоозброєність показує величину основних засобів на 1 працівника. В 2019 році в порівнянні з 2015 роком цей показник збільшився у 11 разів. Це пов'язано зі збільшенням основних фондів с.-г. призначення.

Показник середньорічної вартості оборотних фондів за досліджуваний період збільшився у 9,7 разів або на 236001 тис. грн. Середньорічна вартість основних фондів теж збільшилась порівняно з 2015 роком у 15,7 разів або на 17421,5 тис. грн.

Фондовіддача у 2015 році складає 1479,43 тис. грн і до 2019 року зменшилась на 59 % та склала 603,91 тис. грн. Позитивним є збільшення фондомісткості у 2019 році порівняно з 2015 роком на 145 %, тому що за нормальних умов фондовіддача повинна мати тенденцію до зниження, а фондомісткість до збільшення.

Фондозабезпеченість вимірюється як відношення середньорічної повної початкової вартості основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення до площі сільськогосподарських угідь, за роки дослідження вона зросла на 382 тис. грн, за рахунок збільшення основних виробничих фондів.

Для підвищення фондовіддачі необхідно, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання її фондоозброєності.

Показник фондоозброєності зріс на 139,66 тис. грн, він характеризує ступінь озброєності фондами одного працівника і показує, яка частка загальної вартості основних фондів підприємства припадає на одного

середньооблікового працівника.

Виробнича програма підприємства - це система завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у відповідній якості і у встановлені терміни згідно договорів поставок. Чим якіснішою є продукція підприємства та вчасно виконуються умови договорів постачання продукції, тим ефективнішою є виробничо-господарська діяльність ТОВ «ІНВЕСТУКР» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності
в ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. у % до 2015 р.
Припадає на 100 га с.-г. угідь прямих затрат праці, тис грн.	71,97	65,75	82,76	86,02	89,42	124,25
Вироблено ВП в співставних цінах, тис. грн. в розрахунку на 100 га с.-г. угідь	699,98	2057,01	635,76	1822,77	2592,64	370,39
Вироблено ВП в співставних цінах в розрахунку на 1 грн. основних фондів, тис. грн.	14,79	77,61	13,91	18,97	6,04	40,84
Вироблено ВП в співставних цінах в розрахунку на 1 середньорічного робітника, тис. грн.	209,41	737,91	231,60	658,48	928,85	443,56
Урожайність зернових і зернобобових, ц/га	33,05	43,44	47,92	45,13	46,87	141,82
в т.ч. кукурудзи на зерно	32,79	56,63	49,00	-	-	х
пшениці озимої	43,29	42,98	55,45	50,02	52,66	121,64
соняшника	28,79	22,78	23,56	28,56	30,91	107,36
Вироблено молока на 1 гол. ВРХ, ц	48,42	42,54	40,38	39,89	40,68	84,01
Вироблено м'яса на 1 гол. ВРХ, ц	2,66	4,08	3,42	3,86	4,01	150,75
Рівень рентабельності, %	65,16	34,75	12,43	18,49	16,53	25,37

В основу планування виробничої програми покладена система показників обсягу виробництва, яка включає натуральні і вартісні показники.

Аналіз таблиці 2.5, показує, що у 2019 році у порівнянні з 2015 р. основні фонди та прямі затрати праці, що приходяться на 100 га с.-г. угідь збільшились відповідно на 24,25 %.

Урожайність соняшника збільшилась за 5 досліджуваних роки на 7,36 %, урожайність зернових та зернобобових є високою, в 2019 році - 46,87 ц/га, що на 41,82 % перевищує цю врожайність в 2015 році. Завдяки зусиллям кваліфікованих агрономів урожайність озимої пшениці щороку збільшується – в 2019 році отримали 52,66 центнерів з гектару. Кукурудзу на зерно та сілос вирощували в 2015-2017 роках, максимально отримана врожайність була 56,63 ц/га в 2016 році.

Ефективність тваринництва оцінюється наступними показниками: по – перше, вироблено молока на 1 голову великої рогатої худоби. В 2019 році середньорічний надій молока з однієї ВРХ становив майже 41 центнер. Найвищий надій був в 2015 році 48,42 центнера. По-друге, вироблено м'яса в розрахунку на 1 голову ВРХ – в 2019 році це 4 центнера, що на 50,75 % вище показника 2015 року.

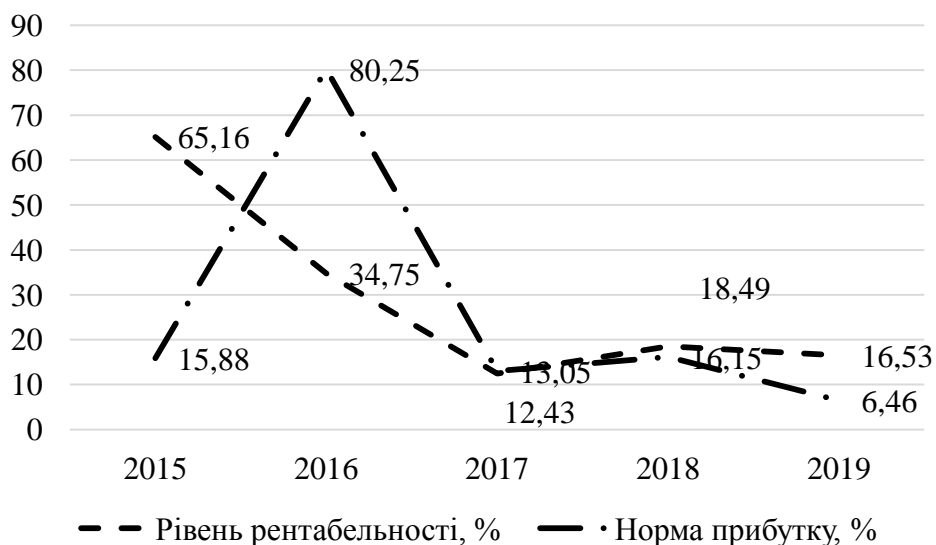

Рис. 2.5. Динаміка рентабельності та норми прибутку ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках, %

На рисунку 2.5 зображено динаміку рівня рентабельності та норми прибутку ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках, яка показує високі значення цих показників у 2015-2016 роках, а у 2017-2019 роках різке зниження цих показників. У 2019 році рівень рентабельності та норма прибутку становлять 16,53 та 6,46 % відповідно.

Отже, організаційно-економічна характеристика підприємства вказує на те, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» ведеться повноцінна та рентабельна сільськогосподарська діяльність, направлена на досягнення кращих виробничих і фінансових показників в ринкових умовах господарювання.

2.2. Комплексна діагностика фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Фінансово-господарська діяльність ТОВ «ІНВЕСТУКР» є комплексним поняттям та є результат співдії усіх елементів системи фінансових відносин підприємства, яка включає сукупність виробничо-господарських складових і окреслюється групою показників, які окреслюють приєвність, розміщення і керування фінансовими ресурсами.

Метою діагностики фінансового стану підприємства в межах антикризового управління є розробка й впровадження заходів, які направлені на поступове вирівнювання платоспроможності, відновлення належного ступеня фінансової стійкості підприємства, надання підприємству можливостей надалі продовжувати власну господарську діяльність, підтримуючи подальший вектор успішного прибуткового розвитку, збільшення виробничого потенціалу.

Завданнями показників майнового стану є розкриття особливостей положення підприємства та вартості його активів. Вчасно оцінити зміни, які сталися в складі й структурі майна підприємства, дозволить утримати стабільність майнового стану господарства, використавши дані балансу підприємства.

Наразі зробимо динаміку оцінки показників майнового стану підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР» в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка оцінка показників майнового стану підприємства
ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+/-)
Частка оборотних виробничих фондів	0,13	0,27	0,30	0,23	0,27	0,14
Частка основних засобів в активах	0,22	0,20	0,30	0,28	0,19	-0,03
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,15	0,13	0,12	0,17	0,18	0,03
Частка оборотних виробничих активів	0,07	0,10	0,15	0,13	0,12	0,05
Частка оборотних виробничих фондів в облікових коштах	0,13	0,21	0,29	0,23	0,20	0,07
Коефіцієнт мобільності активів	1,28	1,21	1,05	1,37	0,91	-0,33

Аналізуючи таблицю 2.6, ми бачимо, що частка оборотних виробничих фондів збільшилась на 0,14. Частка основних засобів в активах зменшилась на 0,03. Коефіцієнт зносу основних засобів в 2019 році порівнянно з 2015 роком збільшився на 0,03 в.п. Спостерігаємо збільшення частки оборотних виробничих активів на 0,05. Так само збільшилась на 0,07 частка оборотних виробничих фондів в облікових коштах.

В розрізі підприємства ділова активність часто-густо розглядається як кінцевий результат роботи підприємства співставляючи з величиною вкладених ресурсів або/й з розміром вкладень в процес виробництва.

Отже, динаміка оцінки показників ділової активності підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР» представлена в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка оцінки показників ділової активності підприємства

ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+/-)
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,72	0,65	0,62	0,79	0,57	-0,15
Фондовіддача	14,79	77,60	13,90	18,96	6,04	-8,75
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,26	1,32	1,23	1,44	1,14	-0,12
Період одного обороту обігових коштів	280	275	285	245	310	30
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	1,72	1,95	2,64	2,88	1,56	-0,16
Період одного обороту запасів (днів)	187	149	128	116	205	18
Коефіцієнт оборотності дебиторської заборгованості (обороті)	6,51	7,43	4,15	6,56	5,44	-10,7
Період погашення дебиторської заборгованості (днів)	32	69	78	37	43	11
Коефіцієнт оборотності готової продукції (оборотів)	2,57	3,45	4,89	7,68	4,98	2,41
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	27	43	74	154	132	105
Період операційного циклу (днів)	238	226	208	186	264	26
Період фінансового циклу (днів)	208	176	133	98	107	-101
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	0,85	0,72	0,89	0,98	0,63	-0,22

За даними, що наведені в табл. 2.7, ми можемо спостерігати зменшення на 0,15 оборотності активів. Коефіцієнт оборотності обігових коштів

зменшився на 0,12, він вказує на кількість оборотів обігових коштів за період. Напрямок позитивних змін є період одного обороту обігових коштів, який збільшився на 30 в.п. Коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 0,16. Період одного обороту запасів збільшився на 18 днів, що є позитивною зміною, за умови, якщо це не перешкоджає нормальному процесу виробництва, не загрожує дефіцитом матеріальних засобів.

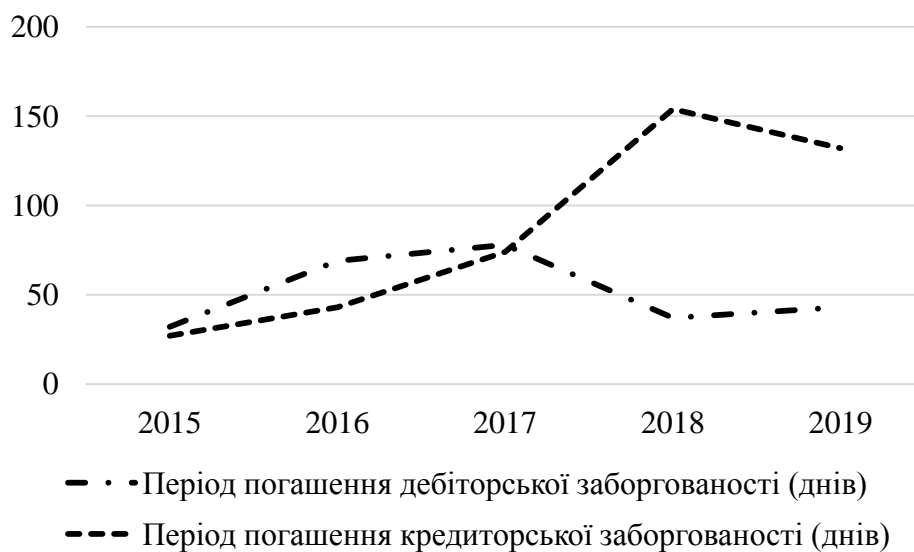

Рис. 2.6. Динаміка співставного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «ІНВЕСТУКР» в 2015-2019 роках

Періоди погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей (рис. 2.6) свідчать про те, що позитивна динаміка супроводжувалась в 2015-2017 роках, коли період погашення дебіторської заборгованості в днях перевищував кредиторську. В 2018-2019 роках період погашення кредиторської заборгованості в днях перевищував дебіторську майже вдвічі. Тобто підприємство шукало додаткові ресурси для погашення кредиторської заборгованості. В 2019 році період погашення дебіторської заборгованості збільшився на 11 днів порівняно з 2015 роком. Період погашення кредиторської заборгованості збільшився на 105 днів. Зріс коефіцієнт оборотності готової продукції - на 2,41, це є позитивною зміною.

Таблиця 2.8

Динаміка оцінки показників рентабельності підприємства ТОВ
«ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+/-)
Рентабельність активів за прибутком звичайної діяльності від	0,081	0,056	0,081	0,109	0,079	-0,002
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,081	0,056	0,081	0,109	0,079	-0,002
Рентабельність власного капіталу	0,09	0,42	0,23	0,17	0,11	0,02
Рентабельність виробничих фондів	1,02	0,48	0,56	0,94	1,33	0,31
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком реалізації від	0,28	0,32	0,12	0,16	0,14	-0,14
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком операційної діяльності від	0,24	0,27	0,16	0,41	0,20	-0,04
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,19	0,37	0,22	0,41	0,16	-0,03
Коефіцієнт реінвестування	0,3	0,8	1	0,7	1	0,07
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,15	0,20	0,13	0,18	0,11	-0,04
Період окупності капіталу, днів	7	9	8	9	13	6
Період окупності власного капіталу, днів	6	10	8	6	9	3

Розглянемо динаміку оцінки показників рентабельності підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР» (табл. 2.8).

Аналіз таблиці 2.8 свідчить про зменшення рентабельності активів за прибутком від звичайної діяльності на 0,002, хоча рентабельність виробничих фондів збільшилась на 0,36, що є позитивним моментом. Спостерігається зменшення рентабельності реалізованої продукції за прибутком від реалізації на 0,14, що є не досить позитивним. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком також зменшилась на 0,03, тому що зменшився чистий прибуток підприємства в 2019 році. Коефіцієнт реінвестування зменшився на 0,07, хоча підприємство щороку 100% прибутку капіталізує. Коефіцієнт стійкості економічного зростання зменшився на 0,04 %. Період окупності капіталу збільшився на 6 днів. Період окупності власного капіталу збільшився на 3 дні. Підприємству необхідно намагатися контролювати показники рентабельності та сприяти щороку збільшенню цих показників для підтримання рентабельного виробництва та реалізації продукції.

Проаналізуємо динаміку оцінки показників фінансової стійкості підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР» в таблиці 2.9.

Проаналізувавши показники таблиці 2.9. можна зробити такі висновки, що власні обігові кошти збільшились на 143717 тис. грн. Це означає не тільки змогу проводити оплату товарів, робіт і послуг, а й можливість розширяти виробничу діяльність підприємства. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами збільшився на 0,17.

Маневреність робочого капіталу збільшилась на 0,03, що призводить до прискорення оборотності обігових коштів. Маневреність власних обігових коштів збільшилось на 2,22 в.п.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів збільшився на 0,69. Коефіцієнт фінансової залежності збільшився на 0,28. Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився на 0,28. Коефіцієнт

концентрації позикового капіталу збільшився на 0,05. Коефіцієнт фінансової стійкості зменшився на 0,27.

Таблиця 2.9

Динаміка оцінки показників фінансової стійкості підприємства

ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+/-)
Власні обігові кошти (робочий, функціональний капітал), тис. грн.	12727	16782	73994	125108	156444	143717
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,52	0,61	0,76	0,80	0,69	0,17
Маневреність робочого капіталу	0,38	0,56	0,23	0,39	0,41	0,03
Маневреність власних обігових коштів	0,22	0,41	5,06	2,32	2,44	2,22
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1,97	0,25	14,82	2,98	2,66	0,69
Коефіцієнт покриття запасів	2,65	3,01	2,98	3,14	3,26	0,61
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,42	0,56	0,98	0,65	0,70	0,28
Коефіцієнт фінансової залежності	1,45	1,32	1,78	1,54	1,43	-0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,69	0,76	0,56	0,61	0,97	0,28
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,25	0,26	0,23	0,35	0,30	0,05
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	1,12	0,96	1,32	1,85	2,31	1,19
Показник фінансового левиреджу	0,02	0,03	0,04	0,059	0	1,321
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,28	0,31	0,53	0,69	0,0065	-0,27

Проаналізуємо динаміку оцінки показників ліквідності (платоспроможності) підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР» (табл. 2.10).

Аналіз даних таблиці 2.10 свідчить, що коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 1,18 в.п., що характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року.

Таблиця 2.10

Динаміка оцінки показників ліквідності (платоспроможності)
підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+/-)
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)	2,08	2,57	3,77	5,06	3,26	1,18
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,63	1,38	3,58	4,03	2,33	0,7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00085	0,0015	0,0012	0,00094	0,134	0,13
Співвідношення короткострокової і дебіторської заборгованості	1,61	1,33	3,93	4,03	2,21	0,6

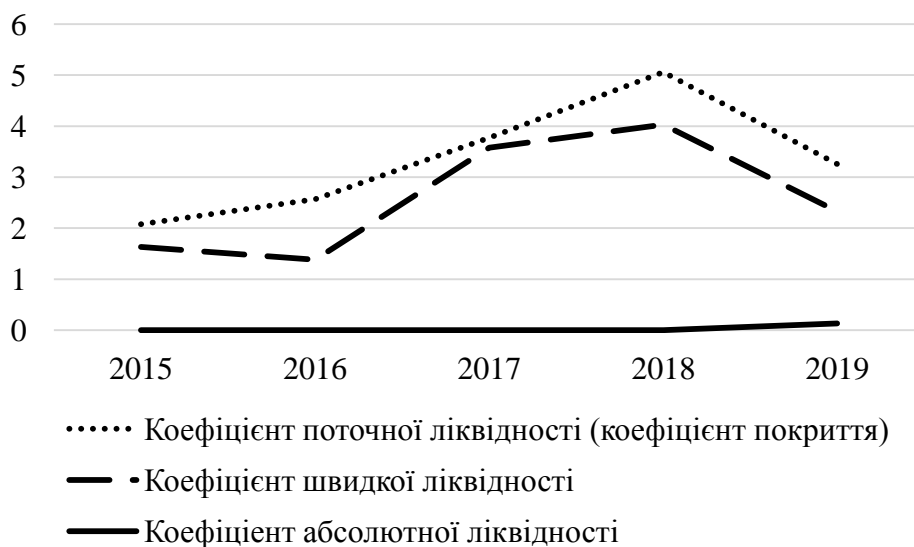

Рис. 2.7. Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився на 0,7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився на 0,13. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованостей збільшилась на 0,6 (рис. 2.7).

Отже, позитивним є те, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» показники ліквідності (платоспроможності) щороку збільшуються та мають показники, які перевищують нормативні значення. Це дозволяє підтвердити позитивну динаміку розвитку підприємства та стійкий фінансово-економічний стан підприємства.

2.3. Аналіз фінансової звітності за моделлю Дюпона

Модель Дюпона (DuPont) широко застосовується для аналізу коефіцієнтів щодо діагностики фінансового стану та визначення потенціалу підприємства за умов збільшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу (англ. Return on Equity, ROE). Базова (трифакторна) модель забезпечує декомпозицію коефіцієнта ROE на три компонента, а саме:

- рентабельність продажів,
- оберненість активів;
- фінансовий важіль.

Двофакторна модель.

Спочатку методика Дюпона (DuPont) застосовувалася для оцінки ефективності використання активів. Визначальним показником двофакторної моделі був коефіцієнт рентабельності активів (англ. Return on Assets, ROA), котрий декомпозиувався на два компоненти:

- рентабельність продажів,
- оберненість активів.

$ROA = \text{Рентабельність продажів} * \text{Оберненість активів}.$

В розгорнутому вигляді це виглядає так:

$ROA = (\text{Чистий прибуток} / \text{Виручка}) * (\text{Виручка} / \text{Активи})$.

Під активами використовують їх середню величину за період, що аналізується. Наприклад, якщо аналіз здійснюється на даних фінансової звітності, то сума активів розраховується як додаванням їх суми на початок та кінець і поділеною навпіл.

Трифакторна модель.

В практичній діяльності аналізу найбільш використовуваною є трифакторна модель Дюпона, яка має такий вигляд:

$ROE = \text{Рентабельність продажів} * \text{Оберненість активів} * \text{Фінансовий важіль}$.

В розгорнутому вигляді це виглядає так:

$ROE = (\text{Чистий прибуток} / \text{Виручка}) * (\text{Виручка} / \text{Активи}) * (\text{Активи} / \text{Власний капітал})$.

У деяких літературних джерелах фінансовий важіль (англ. Financial Leverage) вказують як мультиплікатор власного капіталу (англ. Equity Multiplier).

П'ятифакторна модель.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу може бути декомпозований й на більшу кількість компонентів. Наприклад, п'ятифакторна модель Дюпона має такий вигляд:

$ROE = (\text{ЕВІТ} / \text{Виручка}) * (\text{ЕВТ} / \text{ЕВІТ}) * (\text{Чистий прибуток} / \text{ЕВТ}) * (\text{Виручка} / \text{Активи}) * (\text{Активи} / \text{Власний капітал})$,

де ЕВІТ – прибуток до сплати процентів та податків (англ. Earnings before Interest and Taxes),

ЕВТ – прибуток до оподаткування (англ. Earnings before Tax).

Відмінність п'ятифакторної моделі від трифакторної полягає в декомпозиції коефіцієнта рентабельності продажів для визначення ступеня впливу сплачених процентів та податків на рентабельність власного капіталу.

Трифакторна модель Дюпона декомпозує коефіцієнт ROE на три компонента для визначення впливу кожного з них.

1. Рентабельність продажів. Даний коефіцієнт показує змогу підприємству генерувати прибуток на кожну гривню виручки.

2. Оборненість активів. Даний коефіцієнт показує ступінь ефективності, з якою підприємство використовує власні активи для генерації виручки.

3. Фінансовий важіль або мультиплікатор власного капіталу. Даний коефіцієнт дає оцінку ступеня використання боргового фінансування та виступає мірою ризику. Чим вище його значення, тим вище ризик та невизначеність очікуваної рентабельності власного капіталу.

Отже, метою проведення аналізу за даною методикою не є розрахунок коефіцієнта рентабельності власного капіталу, а є визначення ступеня впливу факторів, що впливають на його значення. Це й дозволить окреслити причини проблем, які виникли, та надати рекомендації щодо підвищення ROE.

Переваги та недоліки моделі Дюпона.

Переваги. Аналіз фінансової звітності за моделлю Дюпона дозволяє визначити сильні та слабкі сторони підприємства. Кожен слабкий фінансовий коефіцієнт може бути підданий глибшій декомпозиції для того, щоб отримати більш конкретну уяву про причину слабкості. Коли джерела проблеми визначені, менеджмент підприємства може розробити заходи щодо підвищення рентабельності власного капіталу, як наприклад, посилити контроль за витратами, підвищити ефективність управління активами, покращити маркетинг тощо.

Недоліки. Головним недоліком моделі Дюпона є те, що для аналізу використовуються дані фінансової звітності, яка може бути викривлена для сховування деяких вразливостей бізнесу. Іншими словами, коректний результат можна отримати тільки у випадку підготовки коректної звітності.

Крім цього, дана методика має також недолік, який властивий усякій системі аналізу на базі фінансових коефіцієнтів. Краще всього це працює при співставленні підприємств приблизно однакового розміру та з однієї галузі.

Проведемо аналіз фінансової звітності за моделлю Дюпона за даними ТОВ «ІНВЕСТУКР», використовуючи вихідні дані підприємства (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Вихідні дані підприємства ТОВ «ІНВЕСТУКР» для розрахунку

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Чистий прибуток	4504	51701	22792	32193	18200
Виручка від реалізації	16524	87774	31009	79017	112391
Середня величина активів	27180	633065	108139	195154	263181
Середня величина власного капіталу	159435	46510	866005	1449725	176474
Прибуток до сплати процентів та податків ЕВІТ	5388	52800	23847	33812	20092
Прибуток до оподаткування ЕВТ	4504	51701	22792	32193	18200

Провівши розрахунки для діагностики фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР» за моделлю Дюпона, ми дійшли наступних результатів (таблиця 2.12):

- за двофакторною моделлю Дюпона рентабельність продажів є достатньо високою, що підтверджує здатність ТОВ «ІНВЕСТУКР» генерувати прибуток на кожну гривню виручки. Рентабельність активів перевищує 5%, хоча з 2017 року має тенденцію до зниження щороку, в 2019 році становить 6,9 %;

- аналіз за трифакторною моделлю Дюпона показує наявність додатнього значення показників фінансового важеля. Високе значення показника фінансового важеля в 2016 році говорить про підвищений ризик та невизначеність очікуваної рентабельності власного капіталу.

Таблиця 2.12

Динаміка показників діагностики фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР»
за моделлю Дюпона

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
<i>Двофакторна модель Дюпона</i>					
Рентабельність продажів, %	27,257	58,902	73,501	40,742	16,193
Оберненість активів	0,608	0,139	0,287	0,405	0,427
ROA, %	16,571	8,167	21,077	16,496	6,915
<i>Трифакторна модель Дюпона</i>					
Фінансовий важіль	0,170	13,611	0,125	0,135	1,491
ROE, %	2,825	111,161	2,632	2,221	10,313
<i>П'ятифакторна модель Дюпона</i>					
ЕВІТ/ Виручку	0,326	0,602	0,769	0,428	0,179
ЕВТ/ ЕВІТ	0,836	0,979	0,956	0,952	0,906
ROE, %	0,770	65,477	1,934	0,905	1,670

Діагностика фінансового стану за п'ятифакторною моделлю одержала позитивні, але найнижчі показники рентабельності власного капіталу через те, що посилила додатково вплив таких факторів, як прибуток до сплати процентів та податків, прибуток до оподаткування. Так в 2019 році рентабельності власного капіталу становила 1,67 %, що перевищує показник 2015 року на 0,9 %, але менше аналогічного показника в 2017 році на 0,264 %.

Висновки до розділу 2

1. Періоди погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей свідчать про те, що позитивна динаміка супроводжувалась в 2015-2017 роках, коли період погашення дебіторської заборгованості в днях перевищував кредиторську. В 2018-2019 роках період погашення кредиторської заборгованості в днях перевищував дебіторську майже вдвічі. Тобто

підприємство шукало додаткові ресурси для погашення кредиторської заборгованості. В 2019 році період погашення дебіторської заборгованості збільшився на 11 днів порівняно з 2015 роком.

2. Частка оборотних виробничих фондів збільшилась на 0,14. Частка основних засобів в активах зменшилась на 0,03. Коефіцієнт зносу основних засобів в 2019 році порівнянно з 2015 роком збільшився на 0,03 в.п. Спостерігаємо збільшення частки оборотних виробничих активів на 0,05. Так само збільшилась на 0,07 частка оборотних виробничих фондів в облікових коштах.

3. Власні обігові кошти збільшились на 143717 тис. грн. Це означає не тільки змогу проводити оплату товарів, робіт і послуг, а й можливість розширяти виробничу діяльність підприємства. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами збільшився на 0,17.

4. Маневреність робочого капіталу збільшилась на 0,03, що призводить до прискорення оборотності обігових коштів. Маневреність власних обігових коштів збільшилось на 2,22 в.п.

5. Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився на 0,7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився на 0,13. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованостей збільшилась на 0,6.

6. Позитивним є те, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» показники ліквідності (платоспроможності) щороку збільшуються та мають показники, які перевищують нормативні значення. Це дозволяє підтвердити позитивну динаміку розвитку підприємства та стійкий фінансово-економічний стан підприємства.

7. Організаційно-економічна характеристика підприємства вказує на те, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» ведеться повноцінна та рентабельна сільськогосподарська діяльність, направлена на досягнення кращих виробничих і фінансових показників в ринкових умовах господарювання.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

3.1. Оптимізаційна модель основних показників діагностики фінансового стану підприємства

Лінійна багатовимірна модель $Y=f(X_1, X_2, \dots, X_n)$ має такий вигляд:

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_p x_p, \quad (3.1)$$

де, y - залежна змінна - ендогенна змінна

$x_1, x_2, \dots, x_p$ - залежні змінні - екзогенні змінні.

У зв'язку з тим, що економетрична модель обов'язково має випадкову помилку, модель 3.1 переписується у наступному вигляді:

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_p x_p + \varepsilon, \quad (3.2)$$

де ε - випадкова помилка або перешкода.

Якщо після необхідних обчислень визначені чисельні значення коефіцієнтів β , то кажуть, що ми отримали оцінку коефіцієнтів моделі: $\varepsilon = \hat{\beta}$, тобто оцінкою коефіцієнта β є його чисельне значення $b = \hat{\beta}$.

Якщо замінити у виразі 3.2 коефіцієнти моделі оцінками, то отримаємо такий вираз:

$$y = \bar{\beta}_0 + \sum_{i=1}^p \bar{\beta}_i x_i + \varepsilon. \quad (3.3)$$

Основними передумовами використання моделі 3.1-3.3, а такі моделі ще називаються регресійними багатовимірними моделями, є наступне:

1. $M(\varepsilon) = 0$ математичне сподівання відхилення равно 0.
2. Відхилення взаємозалежні із змінними $\text{cov}(x_i, \lambda) = 0$.
3. Для 2-х визначень відхилень коефіцієнтів коваріації між ними також дорівнює 0 - $\text{cov}(\lambda_i, \lambda_j) = 0$.
4. Відхилення ε нормально розподілена величина з параметрами (0;1).

Чисельний аналіз регресійної моделі починають з того, що визначають значення регресійних коефіцієнтів $\beta_1 \dots \beta_p$ та коефіцієнтів β_0 , який має спеціальну назву - вільний член.

Регресійні коефіцієнти визначають за допомогою методів найменших квадратів за допомогою функції 3.4:

$$L = m \cdot n \sum_{i=1}^n \lambda_i^2 = \sum_{i=1}^n \left(y_i - (\hat{a}_0 + \hat{a}_1 x_1 + \hat{a}_2 x_2 + K + \hat{a}_p x_p) \right)^2. \quad (3.4)$$

Візьмемо часткові похідні по кожному з виразів, прирівняємо їх і отримаємо систему рівнянь:

$$\frac{\partial L}{\partial \hat{a}_0} = 0; \quad \frac{\partial L}{\partial \hat{a}_1} = 0; \quad \frac{\partial L}{\partial \hat{a}_p} = 0.$$

Ця система рівнянь має спеціальну назву - нормальна система.

$$\begin{cases} nb_0 + b_1 \sum_i x_{1i} + b_2 \sum_i x_{2i} + K + b_m \sum_i x_{pi} = \sum_i y_i \\ b_0 \sum_i x_1 + b_1 \sum_i x_{1i}^2 + b_2 \sum_i x_{2i} x_{1i} + K + b_m \sum_i x_{pi} x_{1i} = \sum_i y_i x_{1i} \\ b_0 \sum_i x_p + b_1 \sum_i x_{1i} x_{pi} + b_2 \sum_i x_{2i} x_{pi} + K + b_m \sum_i x_{pi}^2 = \sum_i y_i x_{pi} \end{cases} \quad (3.5)$$

де x_1, y_1 - ми маємо внаслідок спостережень

b_0, b_1 - це коефіцієнти, які ми повинні визначити

n - кількість спостережень, вони нам завжди відомі.

Невідомі у системі 3.5 - це коефіцієнти b_0, b_1 .

При побудові факторних та результативних ознак багатомірної економетричної кількісної моделі ТОВ «ІНВЕСТУКР» були вибрані наступні параметри:

а) факторний показник (X) - виручки від реалізації продукції, економічна сутність якого полягає у тому, що це перше і головне джерело грошових надходжень від операційної діяльності. Отримання виручки від реалізації продукції є першим необхідною умовою досягнення прибутковості підприємством;

б) результативний показник (Y) - чистий прибуток, який характеризує остаточний прибуток підприємства, який залишається у його розпорядженні і є об'єктом подальшого розподілу.

Результати розрахунку лінійної багатомірної регресії потрібно проводити в Excel з застосуванням пакету «Аналіз даних».

Таблиця 3.1

Основні показники для аналітичного вирівнювання ряду динаміки чистого прибутку ТОВ «ІНВЕСТУКР»

Період	Прибуток (Y)	Виручка (X1)	X1*Y	У регресії
1 півріччя 2015	549	22234	12206466	9061,705
2 півріччя 2015	4504	16524	74424096	7263,915
1 півріччя 2016	15269	57896	884014024	20289,870
2 півріччя 2016	51701	87774	4538003574	29696,945
1 півріччя 2017	30259	78532	2376299788	26787,106
2 півріччя 2017	22792	31009	706757128	11824,510
1 півріччя 2018	-1023	257	-262911	2142,257
2 півріччя 2018	32193	79017	2543794281	26939,808
1 півріччя 2019	27456	90154	2475268224	30446,287
2 півріччя 2019	18200	112391	2045516200	37447,597
Разом	575788	201900	15656020870	x

Для виявлення тенденції виручки застосуємо вирівнювання ряду динаміки за середнім абсолютним приростом, що передбачає заміну фактичних рівнів ряду вирівняними за наступною схемою:

$$U_t = y_0 + A_t, \quad (3.6)$$

де U_t - вирівняні значення виручки;

t_0 - порядковий номер року,

A_t - середній абсолютний приріст собівартості в рослинництві.

Таким чином, за період з 2015 по 2019 роки в ТОВ «ІНВЕСТУКР» в середньому щороку виручка від реалізації продукції 57578,8 тис. грн.

У середньому щороку виручка збільшувалася на 2061,3 тис. грн.

Рівняння лінійного тренду матиме вигляд:

$$Y_t = 2061,3 + 0,3148 t . \quad (3.7)$$

Коефіцієнт регресії $a_1 = 2061,3$ тис. грн. характеризує середнє щорічне збільшення на вказану величину, що видно з рисунку 3.1.

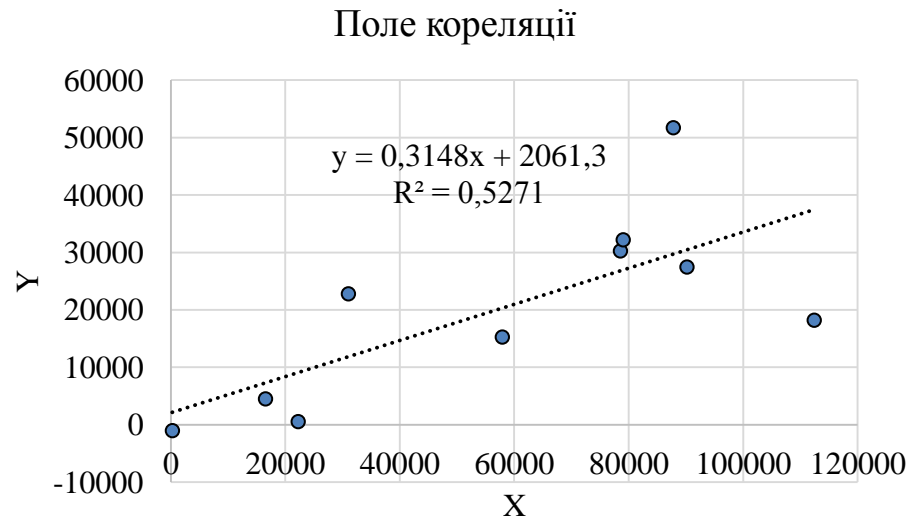

Рис. 3.1. Побудова лінійного тренду моделі виручки, тис. грн.

Щоб оцінити ступінь наближення одержаного лінійного тренду до фактичних даних, визначимо показники варіації. Покажемо методику здійснення аналітичного вирівнювання за допомогою програмного забезпечення (методами Excel).

Результати побудови багатомірної регресійної економетричної моделі прогнозування прибутку наведені в таблицях 3.5, 3.6.

Таблиця 3.2

Основні коефіцієнти регресійної статистики

Коефіцієнт	Значення
Множинний R	0,726
R-квадрат	0,527
Нормований R-квадрат	0,468
Стандартна помилка	11,931
Спостереження	10

Як видно з даних таблиці 3.2 коефіцієнт детермінації R^2 для багатовимірної регресії знаходиться в діапазоні $(0,99-1,00) > 0,527$, тобто лінійний багатовимірний кореляційний зв'язок є сильним.

Таблиця 3.3

Основні коефіцієнти дисперсійного аналізу

Коефіцієнт	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	1	1269114834	1269114834	8,9152	0,0174
Залишок	8	1138837404	142354675,5		
Всього	9	2407952238			

Рівень надійності моделі знайдемо за параметром «Значущість F» становить 8,9152, отже можна гарантувати адекватність одержаної моделі (додаток Б).

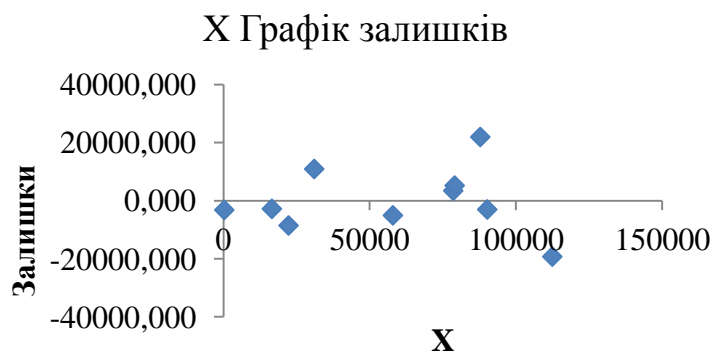

Рис. 3.2. Графік залишків моделі дослідження

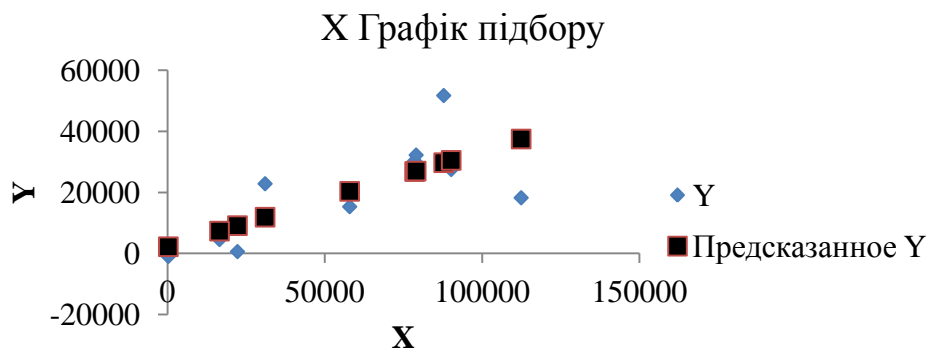

Рис. 3.3. Графік підбору моделі дослідження

Для цього в модель динаміки поставимо порядковий номер року, для якого здійснюється прогнозування чистого прибутку за допомогою щорічного підвищення виручки на 2061,3 тис. грн.:

- у 2020 р. виручка (X) становить 2061,3 тис. грн.;
- у 2021 р. $X = 2061,3 + 0,315 = 2061,62$ тис. грн.;
- у 2022 р. $X = 2061,62 + 0,315 = 2061,94$ тис. грн.;
- у 2023 р. $X = 2061,94 + 0,315 = 2062,26$ тис. грн.

Проведемо прогнозований розрахунок доходу на 2020 р., 2021 р., 2022 р. і 2023 р. (таблиця 3.4):

Таблиця 3.4

Прогнозний дохід ТОВ «ІНВЕСТУКР» на 2020-2023 роки, тис. грн.

Рік	Виручка (X1)	Очікуваний прибуток (Y регресії)
2020	2061,3	0
2021	2061,62	2451,8
2022	2061,94	2942,16
2023	2062,26	3530,59

Отже, до 2023 року очікуваний рівень доходу може збільшитися на 1078,79 тис. грн. за допомогою алгоритму розроблення економіко-математичної моделі.

Таким чином, віддаємо перевагу в даному випадку лінійному графіку, який і застосуємо для екстраполяції рівнів ряду і алгоритму побудови економічно-метематичної моделі (прогнозуванню чистого прибутку) на три наступних роки.

Основними факторами зростання прибутку підприємства є:

- зростання виручки від реалізації продукції;
- зниження собівартості продукції;
- зниження адміністративних витрат та збитків.

Проаналізуємо більш детально вплив виручки від реалізації продукції на ТОВ «ІНВЕСТ УКР». За період з 2021 по 2023 роки виручка підприємства від реалізації продукції збільшилась на 1078,79 тис. грн. Таким чином, ми

можемо спостерігати стале зростання реалізації продукції в аналізованому періоді. Це обумовлено в першу чергу збільшенням номенклатури реалізованої продукції, а також вихід на нові ринки збуту.

3.2. Напрями покращення діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства

Сільськогосподарські підприємства в Україні в своїй більшості мають незадовільну структуру капіталу й відчувають нестачу в оборотних коштах. Своєчасна розробка і запровадження заходів, що направлені на удосконалення поточної діагностики фінансового стану в довгостроковому періоді дозволить підприємствам наростити власний майновий потенціал, поновити прибутковість й платоспроможність. Засторога розвитку небажаних кризових ситуацій на підприємстві стає можливим виключно з систематичним забезпеченням управлінського персоналу даними щодо поточного стану фінансової стійкості і здатності підприємства до наступних кроків розвитку. Вказані фінансово-аналітичні дані можуть бути отримані в результаті діагностики фінансового стану підприємства.

В умовах кризової економіки обґрунтування та здійснення управлінських рішень на мікро- та макрорівнях, головним чином, обертаються навколо результатів діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання, розуміння якої виходить за рамки обрахунку певних коефіцієнтів й має на меті визначення кола різнобічних внутрішніх резервів, що віддзеркалюють всілякі форми діяльності підприємства.

Важливою умовою сучасних умов господарювання є необхідність взяття до уваги разом з такими показниками як платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, які характеризуються, наразі, ефективністю оборотних коштів, прибутковістю підприємства, таких як резерв формування і повноту володіння фінансовими ресурсами, скерованість грошових потоків й можливість фінансових ризиків. Одночасно

виділення резерву для вдосконалення діагностики фінансового стану підприємства супроводжувати з ґрунтовним аналізом усіх складових його діяльності.

Мобілізація внутрішніх резервів як один з важливих напрямів вдосконалення діагностики фінансового стану налічує наступне:

- здійснити реструктуризацію активів підприємства;
- віднайти перелік заходів, що пов'язані зі зміною структури, складу в активі балансу;
- перетворити в грошову форму наявні матеріальні й фінансові активи підприємства.

Внутрішні резерви на підприємстві поділяються на явні й приховані. Знаходження явних резервів відбувається за допомогою ліквідації: відчуження певних видів ресурсів, переліміт норм їх використання.

Зауважимо, що треба опрацювати й приховані резерви, які не знаходять відображення в капіталі, хоча є часткою капіталу підприємства.

Величина прихованих резервів розраховується як різниця балансової вартості певних майнових об'єктів й реальною їхньою вартістю.

До напрямів удосконалення діагностики фінансового стану підприємства шляхом виокремлення прихованих резервів може бути: передання в оренду основних засобів, що майже не приймають участь у виробництві, застосування зворотного лізингу.

Визначальним напрямом пошуку резервів – це зменшення вихідних грошових потоків завдяки зниженню собівартості продукції та витрат, у яких джерело покриття – це прибуток.

Будь-яке підприємство, в залежності від його особливостей, може включати різний перелік факторів, що мають вплив на собівартість.

З ціллю зміцнити фінансову стійкість і інституційний потенціал сільськогосподарських підприємств України створюють проекти фінансових планів. До завдань фінансового плану відносять систематичне запровадження в дію цільових механізмів одержання доходів щоб досягнути мети нарощення

бюджетних дотаційна підприємстві, й вдосконалити також систему управління підприємством, яке б стало гарантом ефективного використання усіх видів доходів господарства задля оптимізації впливу в розрахунку на компонент інвестицій.

Таким чином, для покращення фінансового становища й результатів діяльності сільськогосподарських підприємств України пропонуємо сконцентруватися на:

1) проведенні маркетингової діяльності сільськогосподарського підприємства, яка б базувалась на глибинному й всеосяжному дослідженні ринків збуту продукції рослинництва та тваринництва, просуванні їхніх товарів на ринку;

2) впровадженні фінансового контролю в операційній, інвестиційній та, наразі, фінансовій діяльності шляхом застосування найсучасних методик аналітичної оцінки фінансів підприємства;

3) придбанні необхідної кількості потрібного устаткування і ліквідації усіх технологічних вад та недоліків;

4) запровадженні максимально гнучких методів ціноутворення, що покликані вимогами ринків;

5) керуванні оборотними активами та поточними зобов'язаннями сільськогосподарських підприємств.

Результати діяльності будь-якого з видів бізнесу корелюють з наявністю і ефективністю використання фінансових ресурсів, порівнюючи з кровоносною системою людини, яка підтримує життєдіяльність підприємства. Через це піклування про фінанси підприємства мусить бути відправною краткою та кінечним результатом діяльності абиякого суб'єкта господарювання, тим паче в умовах кризової економіки зазначені питання посідають першорядного значення; виокремлення в перші рядки фінансових аспектів діяльності сільськогосподарських підприємств, підвищення ролі фінансів є визначальною рисою і сталою тенденцією у всьому світі.

Насправді, своєчасна й незалежна діагностика фінансового стану сільськогосподарських підприємств набирає виняткового значення з виникненням підприємств різних форм власності. Саме на власника підприємства покладено обов'язок контролю за використанням усіх наявних та прихованих резервів для підвищення прибутку. Закони ринку вимагають від всіх учасників необхідного механізму мислення та правил поведінки. Економіка ринкового типу приєднує всі ресурси з метою отримання найвищого прибутку в розрахунку на кожну гривню, що надійшла на підприємство. Щоб досягти цієї мети потрібно аналізувати фінансовий стан підприємства, рух його фінансових потоків, провадити аргументоване наукове дослідження фінансових відносин.

3.3. Оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування

Додатковим напрямом покращення діагностики фінансового стану підприємства вважаємо оптимізацію обсягів дебіторської заборгованості з подальшим її рефінансуванням. Задля оптимізації сумм дебіторської заборгованості необхідно узгодити найбільш раціональні терміни платежів й форми розрахунків зі контрагентами (попередню оплату, з відстрочкою платежу, після фактичного відвантаження продукції). Попри те, що великі суми дебіторської заборгованості, необхідним є узгодження відстрочки платежу споживачам, оскільки через це підвищується обсяг реалізації, а одночасно й прибуток (як стимулювання збутової діяльності за умов високої конкуренції). Також, наразі, виникає ризик додаткових витрат через отримання короткострокового банківського кредитування в рахунок відшкодування дебіторської заборгованості.

До основних форм рефінансування дебіторської заборгованості належать факторинг, облік векселів й форфейтинг. Щодо методів рефінансування дебіторської заборгованості віднесемо також перелік

процедур щодо примусового стягнення заборгованості, в тому числі також є позов до господарського суду. Але зауважимо, що єдиного рецепту підвищення обсягів реалізації підприємств не надано. Оскільки на застосування кожного типу заходів впливають особливості підприємства й обраного ним виду стратегії маркетингу.

Таблиця 3.5.

Динаміка стану дебіторської і кредиторської заборгованості
підприємства ТОВ «ІНВЕСТ УКР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. від 2015 р.,	
						(+/-) тис. грн.	%
Дебіторська заборгованість -всього, тис.грн	15751,5	50971,5	66721,6	23079	12018,5	-3733	76,3
у т.ч заборгованість бюджету	25	36	5203	5999,5	8025,5	8000,5	збільшення в 321 разів
Кредиторська заборгованість, разом, тис.грн	10410,5	16248	20824	30298	36585	26174,5	351,4
в т.ч. заборгованість перед бюджетом, тис.грн.	110	129	176,5	184,5	456	346	414,5
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,66	3,14	3,2	0,76	0,33	-0,33	50
Співвідношення кредиторської заборгованості перед бюджетом та дебіторської заборгованості перед бюджетом, рази	4,4	3,6	0,03	0,03	0,06	-4,34	0,01

Розглянемо динаміку стану дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства ТОВ «ІНВЕСТ УКР», дані наведені в таблиці 3.1, в якій досліджено дебіторську заборгованість, у т.ч. заборгованість до бюджету, кредиторську заборгованість, в т.ч. заборгованість перед бюджетом, співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей, співвідношення між кредиторською заборгованістю перед бюджетом та дебіторською заборгованістю перед бюджетом.

Рис. 3.4 Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «ІНВЕСТ УКР» в 2015-2019 роках, тис. грн

До основних причин зміни в структурі кредиторської заборгованості – це взаємні неплатежі. Цьому підтвердженням є порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованостей, що представлено на рис. 3.4.

Проаналізувавши дані таблиці 3.5 можемо спостерігати найбільше значення дебіторської заборгованості в 2017 р. – 66721,6 тис. грн, а найменше в 2019 році – 12018,5 тис.грн, що є позитивною зміною для

підприємства. Дебіторська заборгованість до бюджету значно збільшилась на 8000,5 тис. грн в 2019 році, порівняно з 2015 роком.

Спостерігається збільшення кредиторської заборгованості в 2019 р. порівняно з 2015 р. на 251,4 % або на 26174,5 тис. грн., також констатуємо про збільшення заборгованості перед бюджетом на 314,5 % або на 346 тис. грн.

Спрогнозуємо розмір дебіторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» на рисунку 3.5. використовуючи поліноміальний трендовий аналіз.

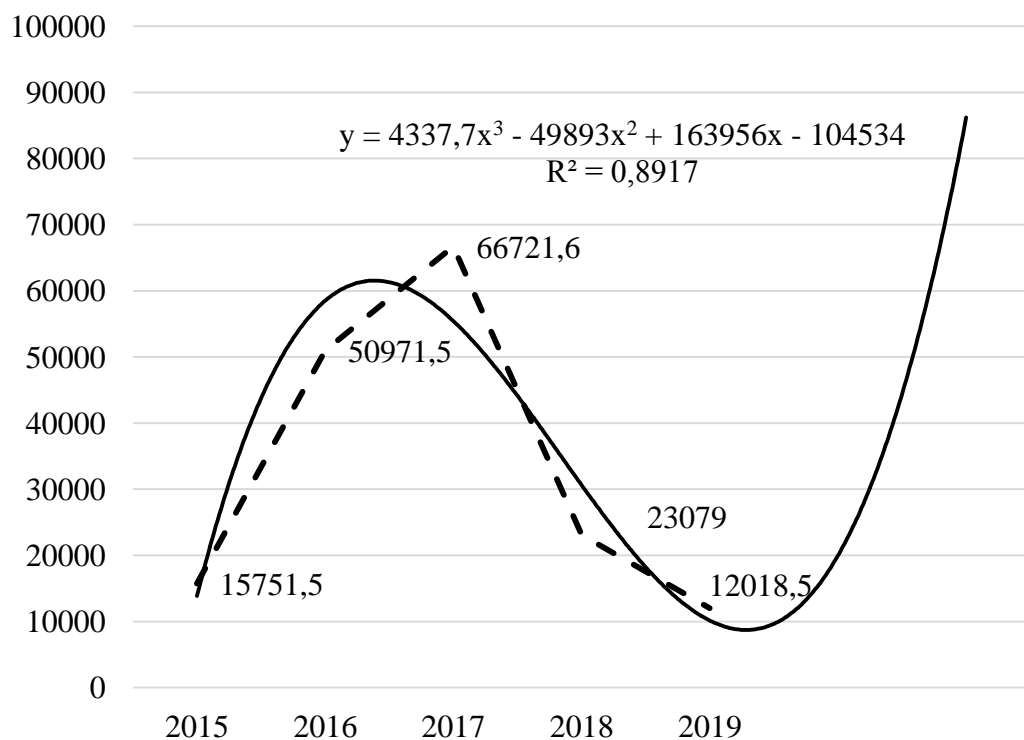

Рис. 3.5. Поліноміальний трендовий аналіз дебіторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР», тис. грн.

Розрахуємо прогнозні значення розміру дебіторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» на 2020 і 2021 роки:

$$2020 \text{ р.} = 4337,7 \cdot 216 - 49893 \cdot 36 + 163956 \cdot 6 - 104534 = 19997,2 \text{ тис. грн.}$$

$$2021 \text{ р.} = 4337,7 \cdot 343 - 49893 \cdot 49 + 163956 \cdot 7 - 104534 = 86232,1 \text{ тис. грн.}$$

Отже, рівняння поліноміального тренду розміру дебіторської

заборгованості $Y = 4337,7*x^3 - 49893*x^2 + 163956*x - 104534$ свідчить про поступове збільшення розміру дебіторської заборгованості на наступні два роки, з прогнозованою ймовірністю 89,17 %. Таким чином прогнозні значення доходів банку становитимуть 19 997,2 тис. грн в 2020 році і 86232,1 тис. грн в 2019 році.

Спрогнозуємо розмір кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» на 2020 і 2021 роки на рисунку 3.6, використовуючи лінійний трендовий аналіз.

Розрахуємо прогнозні значення кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» на 2020 і 2021 роки:

$$2020 \text{ р.} = 6639,9*6 + 2953,4 = 42792,8 \text{ тис. грн.}$$

$$2021 \text{ р.} = 6639,9*7 + 2953,4 = 49432,7 \text{ тис. грн.}$$

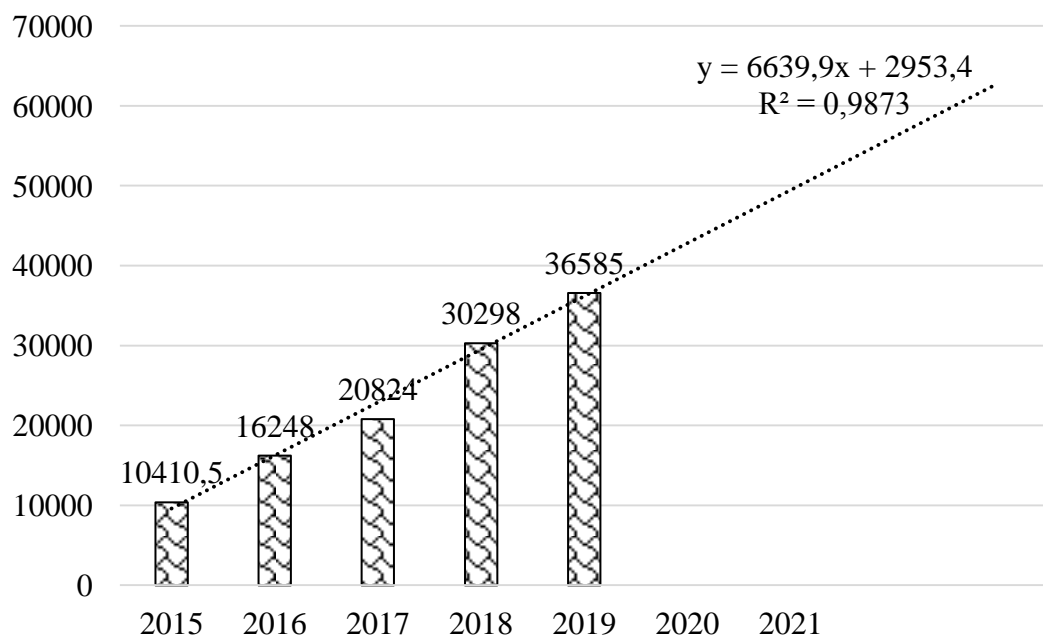

Рис. 3.6. Лінійний трендовий аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР», тис. грн.

Отже, рівняння лінійного тренду кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» $y = 6639,9*x + 2953,4$ свідчить про поступове збільшення

кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» з кожним роком на наступні прогностні два роки, з прогнозованою ймовірністю 98,73 %.

І прогностні значення кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» становитимуть 42792,8 тис. грн. в 2020 році і 49432,75 тис. грн. в 2021 р.

Отже, ми пропонуємо такий алгоритм щодо управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ІНВЕСТ УКР» (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Визначальні етапи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ІНВЕСТ УКР»

Задля доцільного управління дебіторською заборгованістю підприємству необхідно отримати правдиву інформацію щодо потенційного покупця, здійснити оцінку його ділової репутації, діагностику фінансового стану будь-якого з потенційних клієнтів, затвердити необхідні суми кредиту і строки кредитування клієнтів тощо.

Висновки до розділу 3

1. До 2023 року очікуваний рівень доходу може збільшитися на 1078,79 тис. грн. за допомогою алгоритму розроблення економіко-математичної моделі.

2. Таким чином, віддаємо перевагу в даному випадку лінійному графіку, який і застосуємо для екстраполяції рівнів ряду і алгоритму побудови економічно-метематичної моделі (прогнозуванню чистого прибутку) на три наступних роки.

3. Основними факторами зростання прибутку підприємства є наступні: зростання виручки від реалізації продукції; зниження собівартості продукції; зниження адміністративних витрат та збитків.

4. Своєчасна й незалежна діагностика фінансового стану сільськогосподарських підприємств набирає виняткового значення з виникненням підприємств різних форм власності. Саме на власника підприємства покладено обов'язок контролю за використанням усіх наявних та прихованих резервів для підвищення прибутку. Внутрішні резерви на підприємстві поділяються на явні й приховані. Знаходження явних резервів відбувається за допомогою ліквідації: відчуження певних видів ресурсів, переліміт норм їх використання. Зауважимо, що треба опрацювати й приховані резерви, які не знаходять відображення в капіталі, хоча є часткою капіталу підприємства. Величина прихованих резервів розраховується як різниця балансової вартості певних майнових об'єктів й реальною їхньою вартістю.

5. За період з 2021 по 2023 роки виручка підприємства від реалізації продукції збільшилась на 1078,79 тис. грн. Таким чином, ми можемо спостерігати стале зростання реалізації продукції в аналізованому періоді. Це обумовлено в першу чергу збільшенням номенклатури реалізованої продукції, а також вихід на нові ринки збуту.

6. Визначальним напрямом пошуку резервів – це зменшення вихідних грошових потоків завдяки зниженню собівартості продукції та витрат, у яких джерело покриття – це прибуток. Будь-яке підприємство, в залежності від його особливостей, може включати різний перелік факторів, що мають вплив на собівартість.

7. Економіка ринкового типу приєднує всі ресурси з метою отримання найвищого прибутку в розрахунку на кожен гривню, що надійшла на підприємство. Щоб досягти цієї мети потрібно діагностувати фінансовий стан підприємства, рух його фінансових потоків, провадити аргументоване наукове дослідження фінансових відносин.

8. Рівняння лінійного тренду кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» $y = 6639,9 * x + 2953,4$ свідчить про поступове збільшення кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» з кожним роком на наступні прогностні два роки, з прогнозованою ймовірністю 98,73 %. Прогностні значення кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» становитимуть 42792,8 тис. грн. в 2020 році і 49432,75 тис. грн. в 2021 році.

9. Рівняння поліноміального тренду розміру дебіторської заборгованості $Y = 4337,7 * x^3 - 49893 * x^2 + 163956 * x - 104534$ свідчить про поступове збільшення розміру дебіторської заборгованості на наступні два роки, з прогнозованою ймовірністю 89,17 %. Таким чином прогностні значення доходів банку становитимуть 19 997,2 тис. грн в 2020 році і 86232,1 тис. грн в 2019 році.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На підставі проведеного дослідження на тему «Діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства та напрями його покращення» ми дійшли наступних висновків:

1. Сутність діагностики фінансового стану підприємства щільно пов'язана з існуванням деяких фінансових ризиків. В той же час, ступінь фінансового ризику значно впливає на створення частки дохідності від господарських операцій підприємства (ступінь ризику й дохідності взаємозалежать та створюють єдину систему «дохідність-ризик») і може спровокувати появу ризику втрати платоспроможності й зниження фінансової стійкості. Таким чином, фінансові ризики є визначальним параметром створення загрози банкрутства підприємства з позиції того, що фінансові втрати вважаємо як найбільш суттєві. Погоджуємося з тим, що основним напрямком сучасної науки є всебічне дослідження явищ та процесів як суцільний комплекс. Адже системний підхід щодо дослідження вказаних економічних явищ та процесів підприємств є базою методології комплексного економічного аналізу. Системний підхід об'єднує такі елементи діалектичної логіки: об'єктивний і повний розгляд явищ; оцінка соціально-економічних процесів в динаміці й розвитку; дослідження явищ у взаємозв'язку та взаємозалежності; історичний підхід до розгляду явищ.

2. Погоджуємося з думкою авторів, щодо основних завдань діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства, а саме: обчислення рентабельності й фінансової стійкості; визначення ефективності використання майна, надходження у виробничий процес власних оборотних коштів; розрахунок ефективності формування і залучення фінансових ресурсів; доцільна оцінка динаміки й стану ліквідності, платоспроможності і фінансової стабільності; аналіз місця суб'єкта господарювання в товарних і фінансових ринках, а також оцінка конкурентоспроможності підприємства.

3. Досліджено методику фінансового (економічного) аналізу, яка включає наступні взаємопов'язані блоки: оцінку фінансових результатів діяльності; оцінку фінансового стану; оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності. Проведені дослідження та узагальнення досвіду з-закордону й українського досвіду господарювання підприємств підкреслюють нестачу уніфікованого комплексу показників щодо проведення діагностики фінансового стану підприємства. В Україні відсутні чіткі значення коефіцієнтів та показників аналізу ліквідності, ділової активності, стійкості, майнового стану, рентабельності.

4. Сформульовано авторське визначення поняття діагностика фінансового стану, як загальний, повний та всебічний аналіз господарської діяльності, що включає взаємопов'язані фінансовий та управлінський аналізи з метою задоволення об'єктивних потреб підприємства під час діяльності в ринкових умовах.

5. Організаційно-економічна характеристика підприємства вказує на те, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» ведеться повноцінна та рентабельна сільськогосподарська діяльність, направлена на досягнення кращих виробничих і фінансових показників в ринкових умовах господарювання. Позитивним є те, що в ТОВ «ІНВЕСТУКР» показники ліквідності (платоспроможності) щороку збільшуються та мають показники, які перевищують нормативні значення. Це дозволяє підтвердити позитивну динаміку розвитку підприємства та стійкий фінансово-економічний стан підприємства.

6. Періоди погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей свідчать про те, що позитивна динаміка супроводжувалась в 2015-2017 роках, коли період погашення дебіторської заборгованості в днях перевищував кредиторську. В 2018-2019 роках період погашення кредиторської заборгованості в днях перевищував дебіторську майже вдвічі. Тобто підприємство шукало додаткові ресурси для погашення кредиторської

заборгованості. В 2019 році період погашення дебіторської заборгованості збільшився на 11 днів порівняно з 2015 роком.

7. Частка оборотних виробничих фондів збільшилась на 0,14. Частка основних засобів в активах зменшилась на 0,03. Коефіцієнт зносу основних засобів в 2019 році порівнянно з 2015 роком збільшився на 0,03 в.п. Спостерігаємо збільшення частки оборотних виробничих активів на 0,05. Так само збільшилась на 0,07 частка оборотних виробничих фондів в облікових коштах.

8. Власні обігові кошти збільшились на 143717 тис. грн. Це означає не тільки змогу проводити оплату товарів, робіт і послуг, а й можливість розширяти виробничу діяльність підприємства. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами збільшився на 0,17.

9. Маневреність робочого капіталу збільшилась на 0,03, що призводить до прискорення оборотності обігових коштів. Маневреність власних обігових коштів збільшилось на 2,22 в.п. Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився на 0,7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився на 0,13. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованостей збільшилась на 0,6.

Проведені розрахунки та одержані висновки надають можливість запропонувати такі пропозиції щодо напрямів покращення фінансового стану ТОВ «ІНВЕСТУКР»:

1. До 2023 року очікуваний рівень доходу може збільшитися на 1078,79 тис. грн. за допомогою алгоритму розроблення економіко-математичної моделі. Віддаємо перевагу в даному випадку лінійному графіку, який і застосуємо для екстраполяції рівнів ряду і алгоритму побудови економічно-метематичної моделі (прогнозуванню чистого прибутку) на три наступних роки.

2. Рівняння лінійного тренду кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» $y = 6639,9 * x + 2953,4$ свідчить про поступове збільшення кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» з кожним роком на

наступні прогностні два роки, з прогнозованою ймовірністю 98,73 %. Прогностні значення кредиторської заборгованості ТОВ «ІНВЕСТ УКР» становитимуть 42792,8 тис. грн. в 2020 році і 49432,75 тис. грн. в 2021 році.

3. Рівняння поліноміального тренду розміру дебіторської заборгованості $Y = 4337,7 * x^3 - 49893 * x^2 + 163956 * x - 104534$ свідчить про поступове збільшення розміру дебіторської заборгованості на наступні два роки, з прогнозованою ймовірністю 89,17 %. Таким чином прогностні значення доходів банку становитимуть 19 997,2 тис. грн в 2020 році і 86232,1 тис. грн в 2019 році.

4. За період з 2021 по 2023 роки виручка підприємства від реалізації продукції збільшилась на 1078,79 тис. грн. Таким чином, ми можемо спостерігати стале зростання реалізації продукції в аналізованому періоді. Це обумовлено в першу чергу збільшенням номенклатури реалізованої продукції, а також вихід на нові ринки збуту.

5. Своєчасна й незалежна діагностика фінансового стану сільськогосподарських підприємств набирає виняткового значення з виникненням підприємств різних форм власності. Саме на власника підприємства покладено обов'язок контролю за використанням усіх наявних та прихованих резервів для підвищення прибутку. Внутрішні резерви на підприємстві поділяються на явні й приховані. Знаходження явних резервів відбувається за допомогою ліквідації: відчуження певних видів ресурсів, переліміт норм їх використання. Зауважимо, що треба опрацювати й приховані резерви, які не знаходять відображення в капіталі, хоча є часткою капіталу підприємства. Величина прихованих резервів розраховується як різниця балансової вартості певних майнових об'єктів й реальною їхньою вартістю.

6. Визначальним напрямом пошуку резервів – це зменшення вихідних грошових потоків завдяки зниженню собівартості продукції та витрат, у яких джерело покриття – це прибуток. Будь-яке підприємство, в

залежності від його особливостей, може включати різний перелік факторів, що мають вплив на собівартість.

7. Економіка ринкового типу приєднує всі ресурси з метою отримання найвищого прибутку в розрахунку на кожен гривню, що надійшла на підприємство. Щоб досягти цієї мети потрібно діагностувати фінансовий стан підприємства, рух його фінансових потоків, провадити аргументоване наукове дослідження фінансових відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агінська І.В. Амортизаційні відрахування як економічний механізм оновлення основного капіталу в харчовій промисловості [Електронний ресурс] / І.В. Агінська // Економіка харчової промисловості. – 2017. – № 1(9). – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2412>
2. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самоств. вивчення дисципліни. - 2-ге вид., випр. і доп. / Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. - К.: Знання-Прес, 2016. - 287 с.
3. Андрушків Б.М. Формування адаптивної моделі управління процесом відтворення господарського капіталу на засадах підвищення капіталізації підприємства [Електронний ресурс] / Б.М. Андрушків, Л.М. Мельник, О.Б. Погайдак // Сталий розвиток України. – 2017. – № 5. – Режим доступу : http://unier.km.ua/upload-files/_5_2012.pdf.
4. Артеменко В.Г. Финансовый анализ / В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир. - М.: ДИС. - 2015. - 430 с.
5. Артус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки / М.М. Артус // Фінанси України. - 2013. - № 5. - С. 54-59.
6. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства: навч. посіб. / О.М. Бандурка. - К.: Либідь, 2014. - 384с.
7. Басовська О.С. Формування поняття фінансової стійкості в системі показників стратегічного управління підприємством / О.С.Басовська // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та студентів «Молоді науковці-аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень» ДДАУ. - 2016. - Том №1. - С. 5-6.
8. Білик М.П. Підприємства як об'єкт фінансового управління в умовах переходу до ринкової економіки: навч. посіб. / М.П. Білик; // Економіст. - 2016. - №1.- С. 23-26.

9. Бланк І.А. Управління формування капіталу. І.А. Бланк– К.: Знання, 2012. – 318 с.
10. Бланк І.О. Економічний аналіз: навч.-метод. посіб. / І.О. Бланк - К.: Знання, 2015. - 263 с.
11. Бойчук Є. Консервація основних засобів: механізм, бухгалтерський та податковий облік / Є. Бойчук // Все про бухгалтерський облік. – 2017. – № 51. – С. 6–11.
12. Болюх М.А. Економічний аналіз: навч. посіб. / Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбатов М.І.; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. - К.: КНЕУ, 2013. - 540 с.
13. Бугай В. З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства / В. З. Бугай // Держава та регіони. - 2017. - № 1.- С. 34-39.
14. Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: навч.-метод. посіб. для самост.вивч.дисц. / Буряк Л.Д., Вакуленко Є.В., Куліш А.П. - К.: КНЕУ, 2016.- 165 с.
15. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. / В.О. Василенко. - К: Центр навчальної літератури, 2015. - 504 с.
16. Василенко В.О. Виробничий (операційний) менеджмент / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко. - К: ЦУЛ, 2016. - 532 с.
17. Ватченко, О. Б. Управління капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І.Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2017. – № 50. – С. 193–200.
18. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства /І. В. Викиданець // Вісник Дон-НУЕТ. – 2018. – № 3(43). – с. 208–215.
19. Герасимчук В.Г. Економіка та організація виробництва / В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера. - К.: Знання, 2016. - 678 с.
20. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством / В.Г. Герасимчук; Графічне моделювання, КНЕУ. - К.: КНЕУ, - 2015. - 360с.

21. Гончаров С. М. Тлумачний словник економіста / С. М. Гончаров, Н. Б. Кушнір. - К. : Центр учбової літератури, 2015. - 264 с.
22. Грещак М.Г. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посіб. / Грещака М.Г., Гребешкова О.М., Коцюба О.С. - К.:КНЕУ, 2015. – 253 с.
23. Гринкевич С. С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень / С. С. Гринкевич, М. А. Михалевич // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013. - Випуск 18.5. - С. 112-115.
24. Гриньова В.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. - 3-тє вид., випр. і доп. / В.М. Гриньова, В.О. Коюда - К.: Знання-Прес, 2008. - 423 с.
25. Дем'яненко І.В. Фінансова стійкість підприємств та її бюджетно-податкове регулювання / І.В. Дем'яненко // Фінанси України. - 2015. - № 5. - с. 127 - 129.
26. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
27. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. - К.: ЦНЛ, 2014. - 384 с.
28. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація [Електронний ресурс] / Н.Р. Домбровська // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. — 2012. — Вип. 9 (1). — С. 340—349. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2012_9\(1\)_51.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2012_9(1)_51.pdf)
29. Друрі К.А. Економічний аналіз: навч. Посіб. для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів - 2-ге вид., доп. і перероб. / К.А. Друрі, О. К. Хеддервік. - Житомир: ПП “Рута”, 2013. - 704 с.
30. Жаліла Я.А. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації: навч. посіб. / Я.А. Жаліла. - К.: НІСД, 2015. - 388 с.
31. Звітність підприємств: навч. посіб. / В.С. Лень, В.В. Гливенко, М.П. Бочок, Л.П. Іванов. - К.: Знання-Прес, 2014. - 419с.

32. Измайлова К.В., Понятие финансовой устойчивости: ее показатели и условия обеспечения / К.В. Измайлова // Банковские услуги. - 2013. - № 4. - С. 2-7.
33. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: навч. посіб. - 5-те вид., випр. і доп. / В.М. Івахненко - К. 2015. - 261 с.
34. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / К.В. Измайлова. - К.: МАУП, 2015.- 52 с.
35. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.Г. Кірейцев. - К.: ЦУЛ, 2014. - 485 с.
36. Ковальов В. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / В. В. Ковальов. – М.:Фінанси і статистика, 2014. – 485 с.
37. Ковальовим В. Н. Финансовый анализ предприятия : учеб. пособие / В.Н. Ковальовим - М. : Изд-во «Экзамен», 2015. - 160 с.
38. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. - 3-тє вид., перероб. і доп. / М. Я. Коробов. - К. : Т-во «Знання», КОО, 2014. - 294 с.
39. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і прогнозування: навч. посіб. / Г.О. Крамаренко- К.: Центр навчальної літератури, 2015. - 224 с.
40. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. Підручник / Г.О. Крамаренко.- Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 520 с.
41. Кривицька О.Р. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посіб. / О.Р. Кривицька. - К.: КНЕУ, 2014. - 365 с.
42. Куниця О.Є. Оцінка ефективності спеціалізації сільгосппідприємств / О.Є. Куниця // Ринкова трансформація економіки АПК. - К.: ІАЕ, 2017. - С.393-396.
43. Кунц Г., О'Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций / Г. Кунц, С. О'Доннел. — К.: Факт, 2017. — 720 с.
44. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. - К. : КНЕУ, 2015. - 387 с.

45. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Б. М. Литвин, М.В. Стельмах. - К.: Хай-Тек Прес., 2015. - 336 с.
46. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л.О. Лігоненко.- К.: нац. торг.-екон. ун-т, 2015. - 580 с.
47. Мазуркевич І. О. Особливості оцінювання фінансової стійкості на підприємствах вантажного автомобільного транспорту / І. О. Мазуркевич // Держава та регіони. - 2013. - № 2. - С. 134-139.
48. Манів З.О. Економіка підприємства: навч. посіб. - 2-ге вид., стер. / З.О. Манів, І.М. Луцький. - К.: Знання, 2016. - 580 с.
49. Мельник Л.Ю. Концентрація виробництва в сільському господарстві: тенденції і перспективи / Л.Ю. Мельник, П.М. Макаренко // Економіка АПК. - 2015. - № 2. - С.11-16.
50. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. / Є.В. Мних. - К.: Центр навчальної літератури, 2014. - 412с.
- а. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. –К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
51. Особливості податкового реформування амортизаційної політики підприємств[Електронний ресурс] / О.В. Муқан, О.І. Дума // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. –Вип. 21.7. – Режим доступу : http://archive.nbuu.gov.ua/portal/Chem_Biol/nvnltu/21_7/231_Muk.pdf
52. Островська О.А. Оцінка фінансового стану підприємств в умовах стандартизації фінансової звітності / О.А. Островська // Бухгалтерський облік і аудит. - 2013.- №2. - С.28-35.
53. Павлов Л.Н. Фінансовий менеджмент. Управління грошовим оборотом підприємства / Л.Н. Павлов. – М. : Фінанси і статистика, 2015. – 506 с.
54. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. Дисц. / Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. - К.: КНЕУ, 2013. - 388 с.

55. Партин Г. О. Фінанси підприємств: навч. посіб. - 2-ге вид., доп. і перероб. / Г. О. Партин, А. Г. Загородній. - К.: Знання, 2014. - 379 с.
56. Півторак М.В. Класифікація основних засобів: вітчизняний досвід / М.В. Півторак / Агроінком. — 2016. — № 5. — С. 6—11.
57. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
58. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. - К.: КНЕУ, 2016. - 546 с.
59. Покропивного С.Ф. Економіка підприємства: підручник - 3-тє вид., випр. і доп. / С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, 2015 - 528с.
60. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: навч. посіб. / П.Я. Попович - Тернопіль: Екон. думка, 2016. - 416 с.
61. Постановова О. В. Факторы повышения финансовой устойчивости организаций потребительской кооперации / О. В. Постановова, Н. В. Борисова // Вестник Белгородского университета потребительской кооперации. - 2013. - № 2.- С. 115-120.
62. Рогов Г.К. Фінанси підприємства: навч. посіб. / Г.К. Рогов. - М: УДМУ, 2016. - 148с.
63. Родіонова В.М. Фінансовий словник. - 3-тє вид., випр. та доп. / Родіонова В.М., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. - К: Знання, 2015.- 587 с.
64. Россоха В.В. Ефективність використання виробничого потенціалу в аграрній сфері / В.В. Россоха // АПК. - 2016. - №6. - С. 16-28.
65. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб.- 2-ге вид., випр. і доп. / Г.В. Савицька- К.: Знання, 2014. - 662 с.
66. Сіра Е.О. Інвестиції в основний капітал: джерела фінансування та ефективність / Е.О. Сіра // Ефективна економіка. – 2013. – № 10. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/EKhP/2011_1/st5.pdf
67. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Р.А. Слав'юк. - К.: ЦУЛ, 2016. - 387с.

68. Сокол О. Г. Управління стійкістю сільськогосподарських підприємств як економічний процес / О. Г. Сокол // Економічний простір. - 2012. - № 21. - С. 227-237.
69. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко. - К. : Центр навчальної літератури, 2014. - 224 с.
70. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / Є.К. Бабець, М.І. Горлов, С.О. Жуков, В.П. Стасюк. - К.: ВД «Професіонал», 2015. - 384 с.
71. Усе про облік основних засобів / [Д. Кузнецова, А. Михайлицька, А. Тузова, В.Лисенко]. – К. : Фактор, 2013. – 576 с.
72. Федотової М.А. Фінансово-економічний аналіз: навч.посіб. / Федотової М.А., Родіонової В.М., Бочарова В.В. - К: ВД «Професіонал», 2016. - 528 с.
73. Філімоненко О.С. Оцінка фінансової стійкості підприємств / О. С. Філімоненко // Економічний простір. - 2017. - № 20/2. - С. 266-275.
74. Холт Р.Н. Інституційний розвиток фінансового сектору України / Р.Н. Холт // Фінанси України. - 2017. - №7. - С.66.
75. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: навч.посіб. / Ю.С. Цал-Цалко. - К: Центр учбової літератури, 2016. - 566 с.
76. Чмутова І. М. Принципи управління капіталом підприємства / І. М.Чмутова, О. В. Лебідь // Теорії мікро-макроекономіки. Збірник наукових праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр, 2018. – Вип. 25. – С. 168 – 173.
77. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. - К.: ЦНЛ, 2016. - 528 с.
78. Шпак Н.З. Система управління капіталом підприємства / Н.З. Шпак, О.М. Рудницька // Науковий вісник НЛТУ України. — 2016. — №10. — С. 257-261.
79. Шрамко В.А., Добровольська О.В. Теоретичні підходи до діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства / Обліково-фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах

нестійкої економіки: колективна монографія/ За ред. І.П. Приходька – Дніпро: Пороги, 2020. – С.174-184.

80. Шрамко В.А. Напрями покращення фінансового стану підприємства в довгостроковому періоді Молоді науковці-аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень : тези доповідей науково-практичної конференції молодих вчених і студентів 25.02-28.02.2020. - Дніпро: Друкарня «стандарт», 2020.- С.76-77.

81. Шубіна С.В. Економічний аналіз: практикум / С.В. Шубіна, Ж.І.Торяник. - К.: Знання, 2015. - 230 с.

82. Юшко С.В. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства» / С.В. Юшко, А.А. Лугова // Вісник економіки, транспорту і промисловості. – 2017. – № 36. – С.234-238.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Динаміка складу і структури товарної продукції ТОВ "ІНВЕСТ УКР"

Показник	2 015р.		2 016р.		2 017р.		2 018р.		2 019р.		Відхилення 2019 р. від 2015 р., +/-	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Зернові і зернобобові - всього	2546	14,47	46270,2	53,14	23299,2	84,54	47339	59,91	51844	46,13	49298,00	31,65
з них пшениця озима	35	0,20	767,1	0,88	4688,6	17,01	18505	23,42	20143	17,92	20108,00	17,72
ячмінь озимий	0	0,00	4547,7	5,22	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
ячмінь ярий	60,01	0,34	1874,2	2,15	836,5	3,04	0,00	0,00	0	0,00	-60,01	-0,34
горох	0	0,00	6186,4	7,10	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
Кукурудза на зерно	2450,9	13,93	32894,8	37,78	17774,1	64,49	0,00	0,00	0	0,00	-2450,90	-13,93
Соняшник	11658,7	66,28	34889,2	40,07	12,4	0,04	22628	28,64	30056	26,74	18397,30	-39,54
Інша продукція рослинництва	313,7	1,78	1014	1,16	346,4	1,26	1342	1,70	1645	1,46	1331,30	-0,32
Продукція рослинництва - всього	14518,4	82,54	82173,4	94,37	23658	85,84	71309	90,25	103688	92,26	89169,60	9,72
ВРХ	181,3	1,03	1539,3	1,77	683,7	2,48	104	0,13	565	0,50	383,70	-0,53
Свині	540,9	3,07	986,2	1,13	629,9	2,29	0	0,00	0	0,00	-540,90	-3,07
Молоко	1941,6	11,04	1809,4	2,08	1900,8	6,90	2159	2,73	3280	2,92	1338,40	-8,12
Інша продукція тваринництва	153,2	0,87	15,6	0,02	122,2	0,44	0	0,00	0	0,00	-153,20	-0,87
Продукція тваринництва - всього	2817	16,01	4350,5	5,00	3336,6	12,11	2263	2,86	3845	3,42	1028,00	-12,59
Послуги в рослинництві і тваринництві	255	1,45	549,4	0,63	565,7	2,05	5445	6,89	4858	4,32	4603,00	2,87
Продукція сільського господарства	17590,4	100	87073,3	100	27560,3	100	79017	100	112391	100	94800,60	0,00

ДОДАТОК Б

ВЫВОД
ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,726
R-квадрат	0,527
Нормированный R-квадрат	0,468
Стандартная ошибка	11,931
Наблюдения	10

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	1269114834	1269114834	8,9152	0,0174
Остаток	8	1138837404	142354675,5		
Итого	9	2407952238			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>	<i>Нижние 95%</i>	<i>Верхние 95%</i>	<i>Нижние 99,0%</i>	<i>Верхние 99,0%</i>
Y-пересечение	2061,341	7148,388	0,288	0,780	-14422,871	18545,552	21924,269	26046,950
X	0,315	0,105	2,986	0,017	0,072	0,558	-0,039	0,669
			ткрит	2,306				

ДОДАТОК Б продолжения

Уравнение модели, описывающей зависимость прибыли от выручки имеет вид:

$$Y=2061,341+0,315*X$$

ВЫВОД ОСТАТКА

<i>Наблюдение</i>	<i>Предсказанное</i>	
	<i>Y</i>	<i>Остатки</i>
1	9061,705	-8512,705
2	7263,915	-2759,915
3	20289,870	-5020,870
4	29696,945	22004,055
5	26787,106	3471,894
6	11824,510	10967,490
7	2142,257	-3165,257
8	26939,808	5253,192
9	30446,287	-2990,287
10	37447,597	19247,597